

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

5 päivänä kesäkuuta 2012 *

Kilpailu — Kartellit tai muut yhteistoimintajärjestelyt — Metakrylaattimarkkinat — EY 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan rikkomisen toteava päätös — Osallistuminen rikkomisen osaan — Puolustautumisoikeudet — Sakot — Perusteluvelvollisuus — Rikkomisen vakavuus — Varoittava vaikutus — Yhdenvertainen kohtelu — Oikeasuhteisuus — Hyvän hallinnon periaate — Yhteistyö hallinnollisessa menettelyssä — Menettelyn kesto — Oikeudenkäynnin kohtuullinen kesto

Asiassa T-214/06,

Imperial Chemical Industries Ltd, aiemmin Imperial Chemical Industries plc, kotipaikka Lontoo (Yhdistynyt kuningaskunta), edustajanaan aluksi D. Anderson, QC, asianajajat H. Rosenblatt ja B. Lebrun sekä solicitor W. Turner, solicitor S. Berwick ja solicitor T. Soames, sittemmin asianajajat R. Wesseling ja C. Swaak sekä lopuksi asianajajat Wesseling, Swaak ja F. ten Have,

kantajana,

vastaan

Euroopan komissio, asiamiehinään aluksi V. Bottka, I. Chatzigiannis ja F. Amato, sittemmin Bottka, Chatzigiannis ja F. Arbault sekä lopuksi Bottka ja J. Bourke,

vastaajana,

jossa unionin yleistä tuomioistuinta vaaditaan kumoamaan EY 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä 31.5.2006 tehdyn komission päätöksen K(2006) 2098 lopullinen (asia COMP/F/38.645 – Metakrylaatit) 2 artiklan c alakohta tai toissijaisesti alentamaan kantajalle kyseisessä säännöksessä määrätyn sakon määrää,

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja O. Czócz sekä tuomarit I. Labucka (esittelevä tuomari) ja D. Gratsias,

kirjaaja: hallintovirkamies N. Rosner,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 8.11.2011 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

tuomion

Asian tausta

- 1 Euroopan komissio totesi EY 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä 31.5.2006 tekemässään päätöksessä K(2006) 2098 lopullinen (asia COMP/F/38.645 – metakrylaatit) (jäljempänä riidanalainen päätös) muun muassa, että tietyt yritykset olivat rikkoneet EY 81 artiklaa ja Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen (ETA) 53 artiklaa, koska ne olivat osallistuneet 23.1.1997 ja 12.9.2002 välisinä useina eri ajanjaksoina metakrylaattialalla kilpailunvastaisten sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen muodostamaan kokonaisuuteen, joka kattoi ETA:n koko alueen (riidanalaisen päätöksen 1 artikla).
- 2 Riidanalaisen päätöksen mukaan kyseessä oli yhtenä kokonaisuutena pidettävä jatkettu kilpailusääntöjen rikkominen, joka liittyi seuraavaan kolmeen polymetyylimetakrylaatista (jäljempänä PMMA) valmistettuun tuotteeseen: PMMA-muovauskompaundit, PMMA-levyt ja PMMA-saniteettituotteet. Riidanalaisesta päätöksestä ilmenee, että vaikka nämä kolme PMMA-tuotetta ovat sekä aineellisesti että kemiallisesti erilaisia, niitä voidaan pitää yhtenäisenä tuoteryhmänä niiden yhteisen raaka-aineen, metakrylaattimonomeerin (jäljempänä MMA), vuoksi (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 4–8 perustelukappale).
- 3 Riidanalaisen päätöksen mukaan kyseinen rikkominen muodostui hintakeskusteluista ja hintasopimusten tekemisestä eli hinnankorotuksista sopimisesta tai vähintäänkin voimassa olevien hintojen jäädyttämisestä, ja näiden sopimusten täytäntöönpanosta ja valvonnasta, keskustelusta lisäpalveluista aiheutuneiden kustannusten siirtämisestä asiakkaille, kaupallisesti tärkeiden ja luottamuksellisten markkinatietojen ja/tai yrityksiä koskevien tietojen vaihdosta, osallistumisesta säännöllisiin kokouksiin ja muusta yhteydenpidosta rikkomisen helpottamiseksi (riidanalaisen päätöksen 1 artikla ja johdanto-osan 1–3 perustelukappale).
- 4 Riidanalainen päätös osoitettiin Degussa AG:lle, Röhm GmbH & Co. KG:lle ja Para-Chemie GmbH:lle (jäljempänä yhdessä Degussa), Total SA:lle, Elf Aquitaine SA:lle, Arkema SA:lle (aiemmin Atofina SA), Altuglas International SA:lle, Altumax Europe SAS:lle (jäljempänä yhdessä Atofina), Lucite International Ltd:lle ja Lucite International UK Ltd:lle (jäljempänä yhdessä Lucite), Quinn Barlo Ltd:lle, Quinn Plastics NV:lle, Quinn Plastics GmbH:lle (jäljempänä yhdessä Barlo) ja kantajana olevalle Imperial Chemical Industries Ltd:lle (aiemmin Imperial Chemical Industries plc).
- 5 Kantaja on Imperial Chemical Industries -konsernin emoyhtiö, ja se valmistaa erikoiskemikaaleja. Vuodesta 1990 lähtien riidanalaisessa päätöksessä tarkoitettujen tuotteiden valmistuksesta tai myynnistä on konsernissa vastannut ICI Acrylics, erillinen liiketoimintayksikkö, josta ei ole muodostettu yhtiötä. ICI Acrylicsin liiketoiminta ja omaisuus myytiin 3.10.1999 tehdyllä sopimuksella Ineos Acrylics UK Parent Co 2 Ltd:lle ja Ineos Acrylics UK Trader Ltd:lle, joista tuli myöhemmin vastaavasti Lucite International Holdings Ltd ja Lucite International UK Ltd.
- 6 Riidanalaisen päätöksen tekemiseen johtanut tutkinta aloitettiin sen jälkeen, kun Degussa oli 20.12.2002 tehnyt sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa 19.2.2002 annetun komission tiedonannon (EYVL C 45, s. 3; jäljempänä yhteistyötiedonanto) perusteella sakkoimmunitettia koskevan hakemuksen.
- 7 Komissio toimitti 25. ja 26.3.2003 tarkastukset Atofinan, Barlon, Degussan ja Luciten tiloissa.
- 8 Atofina teki 3.4.2003 ja Lucite 11.7.2003 yhteistyötiedonannon perusteella sakkoimmunitettia tai sakkojen lieventämistä koskevat hakemukset (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 66 perustelukappale).
- 9 Komissio vastasi 8.5.2003 päivätyllä kirjeellä Luciten esittämään kysymykseen, jolla Lucite halusi selvittää, pitikö sen ottaa yhteyttä kantajaan ja sallia tämän ottavan yhteyttä Luciten työntekijöihin sekä antaa sille tietoja asiakirjoista, jotta se olisi voinut valmistella puolustuksensa.

- 10 Komissio osoitti 29.7.2004 useille yrityksille, näiden joukossa myös kantajalle, [EY] 81 ja [EY] 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 (EUVL 2003, L 1, s. 1) 18 artiklassa tarkoitetun tietojensaantipyynnön. Kyseessä oli ensimmäinen kantajalle tutkinnan kuluessa osoitettu tutkintatoimenpide.
- 11 Kantaja teki 18.10.2004 yhteistyötiedonannon mukaisesti sakon lieventämistä koskevan hakemuksen. Komissio ilmoitti sille 11.8.2005, että hakemus oli hylätty.
- 12 Komissio antoi 17.8.2005 väitetiedoksiannon, joka koski MMA:han, PMMA-muovauskompaundeihin, PMMA-levyihin ja PMMA-saniteettituotteisiin liittyvää, yhtenä kokonaisuutena pidettävää jatkettua kilpailusääntöjen rikkomista, ja se osoitti sen muun muassa kantajalle ja Lucitelle. Koska komissio katsoi, että ICI Acrylics oli myyty Ineosille (josta oli tullut Lucite) 1.10.1999, se vahvisti kantajan syyksi luetun rikkomisen päättymispäiväksi 30.9.1999.
- 13 Kantaja vastasi väitetiedoksiantoon 4.11.2005.
- 14 Suullinen kuuleminen toimitettiin 15. ja 16.12.2005.
- 15 Lucite esitti 10.2.2006 päivätyssä kirjeessä komission erääseen pyyntöön vastatessaan ICI Acrylicsin ostopäivää koskevia selvennyksiä.
- 16 Komissio lähetti edellä 15 kohdassa mainitun kirjeen 13.2.2006 päivätyllä kirjeellä kantajalle, jotta se olisi voinut esittää huomautuksensa.
- 17 Kantaja esitti huomautuksensa 17.2.2006 päivätyllä kirjeellä.
- 18 Komissio teki 31.5.2006 riidanalaisen päätöksen. Komissio luopuu siinä joistakin väitetiedoksiannossa esittämistään väitteistä ja erityisesti rikkomisen MMA:han liittyvää osaa koskevista väitteistä, jotka se oli esittänyt kaikkia niitä yrityksiä vastaan, joita asia koskee (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 93 perustelukappale).
- 19 Riidanalaisen päätöksen 1 artiklan i alakohdassa todetaan, että kantaja oli osallistunut edellä 2 ja 3 kohdassa kuvattuun rikkomiseen 23.1.1997 ja 1.11.1999 välisenä aikana.
- 20 Erityisesti komissio katsoi, että kantaja oli oikeushenkilö, johon tosiseikkojen tapahtuma-aikaan kuului kyseisen rikkomuksen tehnyt liiketoimintayksikkö, toisin sanoen ICI Acrylics. Komissio totesi näin ollen, että koska kantajaa oli pidettävä EY 81 artiklassa tarkoitettuna yrityksenä, joka oli osallistunut kyseisiin kolluusiivisiin menettelyihin, riidanalainen päätös oli osoitettava sille (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 288–290 perustelukappale).
- 21 Kantajan syyksi luetun rikkomisen päättymispäivästä komissio totesi, että kun otettiin huomioon Luciten väitetiedoksiantoon antama vastaus, se katsoi päiväksi, jolloin ICI Acrylicsin omistusoikeus oli luovutettu, päivämäärän 2.11.1999 jakaakseen vastuun kantajan ja Luciten kesken (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 291 perustelukappale). Se katsoi näin ollen, että kantajan syyksi luetun rikkomisen päättymispäivä oli 1.11.1999, täsmäten kuitenkin, ettei tämä muutos suhteessa väitetiedoksiantoon vaikuttanut sakon määrään (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 292 perustelukappale).
- 22 Riidanalaisen päätöksen 2 artiklan c alakohdassa kantajalle määrätään 91 406 250 euron suuruinen sakko.
- 23 Sakon määrää laskiessaan komissio tutki rikkomisen vakavuuden ja totesi ensin, että kun rikkomisen luonne ja se seikka, että se kattoi koko ETA:n, otettiin huomioon, kyse oli asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja [HT] 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennasta annetuissa suuntaviivoissa (EYVL 1998, C 9, s. 3; jäljempänä suuntaviivat) tarkoitetusta erittäin vakavasta rikkomuksesta (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 319–331 perustelukappale).

- 24 Tämän jälkeen komissio katsoi, että erittäin vakavien rikkomusten luokassa yrityksiin oli mahdollista soveltaa eriytettyä kohtelua siten, että huomioon otettiin rikkomuksiin syyllistyneiden todellinen taloudellinen kapasiteetti aiheuttaa vakavaa vahinkoa kilpailulle. Se totesi tästä, että tässä tapauksessa yritykset, joita asia koski, ”voitiin jakaa [kolmeen] luokkaan sen mukaan, mikä oli niiden painoarvo suhteessa siihen liikevaihtoon, jonka ne olivat toteuttaneet niiden PMMA-tuotteiden myynnillä, joilla ne [olivat] osallistuneet kartelliin”, ja se otti vertailuarvoksi näistä tuotteista vuonna 2000 ETA:lla saadun liikevaihdon. Komissio laittoi kantajan ja Luciten toiseen luokkaan Luciten asianomaisesta kolmesta PMMA-tuotteesta vuonna 2000 saaman liikevaihdon vuoksi (105,98 miljoonaa euroa), ja se määräsi niiden sakkojen perusmäärän laskentapohjaksi 32,5 miljoonaa euroa (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 332–336 perustelukappale).
- 25 Komissio totesi lisäksi, että erittäin vakavien rikkomusten luokassa mahdollisten sakkojen suuruusluokka voitiin myös asettaa tasolle, joka varmistui myös niiden riittävän varoittavan vaikutuksen kunkin yrityksen koko ja taloudelliset voimavarat huomioon ottaen. Komissio otti huomioon kantajan koko liikevaihdon vuonna 2005 (8,49 miljardia euroa), ja sovelsi kantajan sakon laskentapohjaan korotuskerrointa 1,5, minkä vuoksi sakon määräksi tuli 48,75 miljoonaa euroa.
- 26 Toiseksi komissio tutki rikkomisen kestoa ja totesi, että koska kantaja oli osallistunut rikkomiseen kahden vuoden ja yhdeksän kuukauden ajan, sen sakon laskentapohjaa piti korottaa 25 prosentilla. Näin kantajalle lasketun sakon perusmääräksi tuli 60 937 500 euroa (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 351–354 perustelukappale).
- 27 Kolmanneksi komissio tutki, oliko raskauttavia tai lieventäviä olosuhteita mahdollisesti olemassa. Komissio totesi, että kun kaksi aikaisempaa kantajalle osoitettua päätöstä otettiin huomioon, kantaja oli syyllistynyt uudelleen samanlaatuisen rikkomukseen, ja komissio päätti korottaa sen sakon perusmäärää 50 prosentilla (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 355–369 perustelukappale). Lisäksi komissio katsoi, ettei sellaisia lieventäviä olosuhteita, joihin kantaja vetosi, ollut olemassa. Näin ollen kantajan sakon määräksi vahvistettiin 91 406 250 euroa, joka ei ylitä asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdassa säädettyä raja-arvoa, joka on 10 prosenttia sen liikevaihdosta (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 372–398 perustelukappale).
- 28 Komissio sovelsi lopuksi yhteistyötiedonantoa muistuttaen, että kantajan kyseisen tiedonannon nojalla tekemä hakemus oli hylätty. Tällaisen hakemuksen tehneistä muista yrityksistä on todettava, että komissio myönsi Degussalle täyden vapautuksen sakoista ja lievensi Atofinan et Luciten sakkoja.
- 29 Koska kantajan hakemus hylättiin, sen sakon lopulliseksi määräksi vahvistettiin siis 91 406 250 euroa.

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset

- 30 Kantaja nosti nyt käsiteltävänä olevan kanteen unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 17.8.2006 toimittamallaan kannekirjelmällä.
- 31 Kirjallinen käsittely päätettiin 11.4.2007.
- 32 Unionin yleinen tuomioistuin (kolmas jaosto) päätti 15.9.2011 esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn ja kehotti prosessinjohtotoimenpiteenä asianosaisia vastaamaan tiettyihin kysymyksiin. Asianosaiset noudattivat tätä kehotusta asetetussa määräajassa.
- 33 Asianosaisten suulliset lausumat ja niiden vastaukset unionin yleisen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 8.11.2011 pidetyssä istunnossa. Kantaja jätti istunnossa komissiolle ja unionin yleiselle tuomioistuimelle joitakin asiakirjoja, joilla se pyrki tukemaan suullisia lausumiaan. Komissio vastusti erään asiakirjan jättämistä, ja unionin yleinen tuomioistuin päätti olla ottamatta sitä asiakirja-aineistoon. Muut asiakirjat otettiin asiakirja-aineistoon, eikä komissio ollut niiden ottamista vastustanut.

- 34 Unionin yleinen tuomioistuin kehotti lisäksi istunnossa komissiota esittämään ne kaksi asiakirjaa, joihin se oli vedonnut suullisissa lausumissaan. Komission noudatettua tätä kehotusta asetetussa määräajassa unionin yleinen tuomioistuin kehotti kantajaa esittämään kyseisiä asiakirjoja koskevat mahdolliset huomautuksensa. Nämä huomautukset jätettiin asetetussa määräajassa.
- 35 Suullinen käsittely päätettiin 15.12.2011.
- 36 Kantaja vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin
- kumoaa riidanalaisen päätöksen 2 artiklan c alakohdan
 - toissijaisesti muuttaa riidanalaisen päätöksen 2 artiklan c alakohtaa ja alentaa kantajalle määrätyn sakon määrää
 - velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.
- 37 Komissio vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin
- hylkää kanteen perusteettomana
 - velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

- 38 Kantaja vetoaa viiteen kanneperusteeseen kanteensa tueksi. Ensimmäisen perusteen mukaan rikkomusta ei ole riittävästi näytetty toteen PMMA-muovauskompaundien osalta. Toisen kanneperusteen mukaan sakon ”perusmäärää” ei ole perusteltu. Kolmannen kanneperusteen mukaan komissio ei ole noudattanut velvollisuuttaan jakaa ”perusmäärä” kantajan ja Luciten kesken. Neljännen kanneperusteen mukaan varoittavuuden vuoksi tapahtunut sakon laskentapohjan korottaminen on epäasianmukaista. Viidennen kanneperusteen mukaan se, ettei sakon määrää suostuttu alentamaan komission kanssa tehdyn yhteistyön perusteella, oli perusteetonta. Kantaja on lisäksi istunnossa esittänyt kuudennen kanneperusteen, jonka mukaan oikeudenkäynti on kestänyt liian pitkään.

Ensimmäinen kanneperuste, jonka mukaan asiassa ei ole riittävästi näytetty toteen, että kantaja osallistui rikkomiseen PMMA-muovauskompaundien osalta

- 39 Kantaja väittää tässä kanneperusteessa, ettei sen ole näytetty osallistuneen rikkomiseen erään riidanalaisessa päätöksessä mainitun tuotteen, eli PMMA-muovauskompaundin, osalta.
- 40 Kuten kannekirjelmässä esitetyistä vaatimuksista selvästi ilmenee (ks. edellä 36 kohta) ja kuten kantaja on myös unionin yleisen tuomioistuimen esittämään kirjalliseen kysymykseen vastatessaan todennut, kantaja ei nyt käsiteltävässä kanneperusteessa esittämistään perusteluista huolimatta vaadi riidanalaisen päätöksen 1 artiklan kumoamista niiltä osin kuin siinä katsotaan sen olevan vastuussa kyseisestä rikkomisesta. Tähän kanneperusteeseen vedotaan sitä vastoin sen vaatimuksen tueksi, joka koskee riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa määrätyn sakon lieventämistä. Kantaja nimittäin katsoo, että rikkomuksen vakavuutta arvioitaessa ja sakon määrästä päätettäessä on otettava huomioon se seikka, ettei yritys osallistunut kaikkiin kartellin osatekijöihin. Sen mukaan sakon määrää pitäisi siis alentaa siten, että se heijastaa sitä osuutta, jonka PMMA-muovauskompaundit muodostavat kyseisten tuotteiden kokonaisarvosta ja -volyymistä (kantajan mukaan vastaavasti 44 tai 36 prosenttia).
- 41 Tästä on syytä muistuttaa, että kantajan katsotaan riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa olevan vastuussa ”sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen kokonaisuudesta metakrylaattialalla”. Kun tätä säännöstä luetaan yhdessä kyseisen päätöksen perustelujen ja varsinkin sen johdanto-osan 2 ja 222–225

perustelukappaleen kanssa (ks. vastaavasti asia T-201/04, Microsoft v. komissio, tuomio 17.9.2007, Kok., s. II-3601, 1258 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), siinä katsotaan kantajan olevan vastuussa siitä, että se osallistui kyseisenä ajanjaksona yhtenä kokonaisuutena pidettävään jatkettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen PMMA-muovauskompaundien, PMMA-levyjen ja PMMA-saniteettituotteiden osalta.

- 42 Kantajan sakko on määritetty suhteessa kyseisen rikkomuksen vakavuuteen. Riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 333 perustelukappaleesta ilmenee erityisesti, että kun komissio määrittä kantajan sakon laskentapohjaa, se otti huomioon liikevaihdon, jonka tämä oli saanut niiden PMMA-tuotteiden myynnistä, joilla se oli osallistunut kartelliin, ja siis komission mukaan kaikki edellä mainitut kolme tuotetta.
- 43 On siis syytä todeta, että vaikka kantaja ei vaadikaan riidanalaisen päätöksen 1 artiklan kumoamista (ks. edellä 40 kohta), nyt käsiteltävä kanneperuste, jos sitä pidettäisiin perusteltuna, olisi omiaan aiheuttamaan kantajan sakon määrän ja tarkemmin ottaen sen laskentapohjan alentamisen. Kuten kantaja muistuttaa, sellainen seikka, ettei yritys ole osallistunut kaikkiin kartellin osatekijöihin, on otettava huomioon ainoastaan kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuutta arvioitaessa ja mahdollisesti sakon määrää määritettäessä (asia C-49/92 P, komissio v. Anic Participazioni, tuomio 8.7.1999, Kok. s. I-4125, 90 kohta ja yhdistetyt asiat C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, Aalborg Portland ym. v. komissio tuomio 7.1.2004, Kok., s. I-123, 86 kohta). Oikeuskäytännön mukaan kyseinen arviointi on tehtävä vaiheessa, jossa vahvistetaan sakolle sitä koskeva laskentapohja (asia T-18/05, IMI ym. v. komissio, tuomio 19.5.2010, Kok., s. II-1769, 164 kohta).
- 44 Kantaja väittää kanteensa tueksi pääasiallisesti, että kun kyse on PMMA-muovauskompaundeista sinä ajanjaksona, jona kantaja oli ICI Acrylicsin omistaja, komissio käytti perustana yksinomaan sakkoimmunitaettia tai sakon lieventämistä hakeneen yrityksen toteen näyttämättömiä ilmoituksia ja kokousten pitämisiä. Kantajan mukaan nämä seikat eivät vastaa oikeuskäytännössä vaadittua ”näyttöstandardia”.
- 45 Kantajan mukaan ainoastaan 26.10.1999 pidettyä, riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 124 perustelukappaleessa mainittua kokousta koskevat todisteet voivat mahdollisesti vastata kyseistä ”standardia”, sillä komissio tukeutuu kahteen yhteistyötiedonannon perusteella hakemuksen tehneeseen yritykseen ja yhteen kyseisen kokouksen ajoilta olevaan asiakirjaan. Se toteaa kuitenkin, ettei tuohon kokoukseen voida vedota sitä vastaan sen puolustautumisoikeuksia loukkaamatta. Väitetiedoksiannossa, jossa kantajan syyksi luetun rikkomisen katsottiin päättyneen 30.9.1999 (ks. riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 291 perustelukappale), komissio oli vedonnut kyseiseen kokoukseen toista rikkomiseen osallistunutta yritystä, Lucitea, vastaan. Kantajalla ei näin ollen ollut mahdollisuutta puolustautua hyödyllisesti näihin kokouksiin liittyviä väitteitä ja todisteita vastaan.
- 46 On syytä korostaa, että edellä mainittu kantajan puolustautumisoikeuksien loukkaamiseen liittyvä perustelu on esitetty yksinomaan sen kiistämiseksi, ettei 26.10.1999 pidettyyn kokoukseen ja siihen liittyviin todisteisiin voida vedota kantajaa vastaan sen tekemän rikkomuksen vakavuutta arvioitaessa. Kantaja ei etenäkään puolustautumisoikeuksiensa loukkaamiseen vedoten vaadi riidanalaisen päätöksen kumoamista niiltä osin kuin siinä katsotaan sen syyllistyneen väitetiedoksiannossa todettua pidempään rikkomiseen.
- 47 On siis syytä todeta, ettei kantajan puolustautumisoikeuksien loukkaamisen mahdollisella toteamisella ole mitään vaikutusta tässä asiassa annettavaan ratkaisuun, jos kävisi ilmi, että – vaikka 26.10.1999 pidetty kokous jätettäisiin huomioon ottamatta – komission saamat todisteet riittivät osoittamaan kantajan osallistuneen rikkomisen PMMA-muovauskompaundeja koskevaan osaan.
- 48 Näin ollen tämä kanneperuste on prosessiekonomisista syistä tutkittava edellä mainittua kokousta huomioon ottamatta.
- 49 Tästä on syytä todeta, että riidanalaisen päätöksen mukaan kyseinen yhtenä kokonaisuutena pidettävä jatkettu kilpailusääntöjen rikkominen muodostui ”useista toiminnoista, joita voidaan pitää sopimuksina tai yhdenmukaistettuina menettelytapoina ja jotka koskivat asianomaisia kolmea tuotetta ja paljastivat sellaisen

tietyin menettelylinjan jatkettua harjoittamisen, jolla pyrittiin kilpailun rajoittamiseen” (riidanalaisen päätöksen 222 perustelukappale). Komissio katsoi asianomaisia kolmea tuotetta koskevien kilpailuvastaisten sopimusten niiden yhteisten ominaispiirteiden perusteella, jotka luetellaan riidanalaisen päätöksen 223 perustelukappaleessa, että ”vaikka [näillä kolmella tuotteella] on erilaiset ominaispiirteet ja niiden voidaan katsoa kuuluvan eri tuotemarkkinoille, olemassa o[li] riittäviä sidossuhteita, jotta voitiin päätellä [kyseisten tuotteiden] tuottajien liittyneen yhteiseen suunnitelmaan, jossa määriteltiin niiden toimintalinjat markkinoilla ja rajoitettiin niiden kunkin kaupallista menettelyä”. Komission mukaan ”rikkominen muodostui menettelykokonaisuudesta, jolla oli yhteinen suunnitelma ja yksi ainoa taloudellinen tavoite, nimittäin kyseisten kolmen PMMA-tuotteen normaalin hintakehityksen välttäminen ETA:lla” (riidanalaisen päätöksen 224 perustelukappale).

50 Komissio piti riidanalaisen päätöksen 223 perustelukappaleessa tarkoitettuina ”yhteisinä ominaispiirteinä” muun muassa

—

— ”samojen yritysten [nimittäin] Atofinan, ICI:n (sitten Luciten) ja Degussan muodostamaa ydinjoukkoa”

— sitä seikkaa, että nämä kolme pääasiallista eurooppalaista tuottajaa olivat ”täysin integroituneita tuottajia” ja ”hyvin tarkkaavaisia kustakin tuotteesta tehtyjen kilpailuvastaisten sopimusten jälkiseurausten suhteen [joten] yhtä ainoaa tuotetta koskeva kartelli vaikutti automaattisesti muiden tuotteiden kustannusrakenteeseen ja/tai hintoihin”

— sitä seikkaa, että ”joskus kokouksissa ja yhteydenpidoissa keskityttiin vähintäänkin kahteen kolmesta PMMA-tuotteesta”, ja tätä sidossuhdetta ilmensivät ”useat kokoukset, jotka koskivat sekä PMMA-muovauskompaundeja että PMMA-levyjä”

— sitä seikkaa, että ”muutamat kilpailuvastaisiin sopimuksiin osallistuneiden yritysten edustajat olivat vastuussa useista tutkinnan kohteena olleista tuotteista, ja he siis olivat tai eivät voineet olla olematta selvillä [tällaisten] useita tuotteita koskevien [sopimusten] olemassaolosta”. Komissio mainitsee tässä yhteydessä muun muassa ”[D:n], joka on Global Monomersin ja EAME:n hallituksen varapuheenjohtaja ICI Acrylicsissä ja joka o[li] myös osallistunut [PMMA-muovauskompaundeihin ja PMMA-levyihin] keskittyneisiin kokouksiin”, joista useat oli pidetty sen ajanjakson aikana, jona kantajan katsottiin syyllistyneen rikkomiseen

— sitä seikkaa, että asianomaiseen kolmeen tuotteeseen sovellettiin samoja kartellin toimintamekanismeja.

51 PMMA-muovauskompaundeihin asianomaisen ajanjakson aikana liittyneen yhteistyön osalta asianomaiset ovat yhtä mieltä siitä, että – 26.10.1999 pidettyä kokousta lukuun ottamatta (ks. edellä 48 kohta) – komission toteamukset perustuvat neljääntoista kokoukseen, jotka oli pidetty 23.1.1997 ja kesän 1999 välisenä aikana (ks. riidanalaisen päätöksen 110–123 perustelukappale). Lisäksi on kiistatonta, että kantajan on väitetty olleen läsnä vain kymmenessä näistä kokouksista eikä siis riidanalaisen päätöksen 112, 114, 117 ja 121 perustelukappaleessa tarkoitettua neljässä kokouksessa.

52 On siis tutkittava, riittivätkö komission keräämät todisteet osoittamaan, että kantaja oli osallistunut rikkomisen tähän osaan.

53 Tästä on syytä muistuttaa, että komission on esitettävä oikeudellisesti riittävä näyttö EY 81 artiklan 1 kohdan rikkomisen muodostavista seikoista (asia C-185/95 P, Baustahlgewebe v. komissio, tuomio 17.12.1998, Kok., s. I-8417, 58 kohta). Sen on esitettävä riittävän täsmällistä ja yhtäpitävää näyttöä, jonka perusteella voidaan vakuuttua siitä, että kilpailusääntöjä on rikottu (asia T-62/98, Volkswagen v. komissio, tuomio 6.7.2000, Kok., s. II-2707, 43 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja asia T-54/03, Lafarge v. komissio, tuomio 8.7.2008, 55 kohta, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

- 54 Kaikkien komission esittämien todisteiden ei tarvitse välttämättä täyttää näitä edellytyksiä kaikkien rikkomisen osatekijöiden osalta. Riittää, että kyseisen toimielimen esittämät aihetodisteet kokonaisvaltaisesti tarkasteltuina täyttävät nämä edellytykset (ks. yhdistetyt asiat T-67/00, T-68/00, T-71/00 ja T-78/00, JFE Engineering ym. v. komissio, tuomio 8.7.2004, Kok., s. II-2501, 180 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 55 Seikkoja, jotka komissio esittää päätöksessään todistaakseen, että jokin yritys on rikkonut EY 81 artiklan 1 kohtaa, on tarkasteltava kokonaisuutena eikä erikseen (ks. asia T-53/03, BPB v. komissio, tuomio 8.7.2008, Kok., s. II-1333, 185 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 56 Lisäksi on otettava huomioon, että kilpailunvastaiset toimenpiteet toteutetaan salaa, ja näin ollen useimmissa tapauksissa kilpailunvastaisen menettelytavan tai sopimuksen olemassaolo on pääteltävä tietyistä yhteensattumista ja aihetodisteista, jotka yhdessä tarkasteltuina voivat muun johdonmukaisen selityksen puuttuessa olla osoitus kilpailusääntöjen rikkomisesta (edellä 43 kohdassa mainittu asia Aalborg Portland ym. v. komissio, tuomion 55–57 kohta).
- 57 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan riittää, että komissio osoittaa asianomaisen yrityksen osallistuneen kokouksiin, joiden aikana on tehty kilpailunvastaisia sopimuksia ilman että se olisi selvästi vastustanut niitä, jotta kyseisen yrityksen osallistuminen kartelliin voidaan osoittaa riittävällä tavalla. Jos osallistuminen tällaisiin kokouksiin on näytetty toteen, kyseisen yrityksen on esitettävä selvitystä siitä, että sen osallistumisella kyseisiin kokouksiin ei ollut kilpailua rajoittavaa tarkoitusta, osoittamalla ilmoittaneensa kilpailijoilleen, että sillä oli näihin kokouksiin osallistuessaan kilpailijoihin nähden eri näkemys (asia C-199/92 P, Hüls v. komissio, tuomio 8.7.1999, Kok. 1999, s. I-4287, 155 kohta; edellä 43 kohdassa mainittu asia komissio v. Anic Partecipazioni, tuomion 96 kohta ja edellä 43 kohdassa mainittu asia Aalborg Portland ym. v. komissio, tuomion 81 kohta).
- 58 Kantajan perusteluista, jotka koskevat yhteistyötiedonannon perusteella esitettyjen hakemusten johdosta annettujen lausuntojen arvoa, on vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti muistutettava, ettei missään säännöksessä tai millään unionin oikeuden yleisellä periaatteella kielletä komissiota käyttämästä yritystä vastaan muiden rikkomisesta epäiltyjen yritysten antamia lausuntoja (yhdistetyt asiat T-305/94-T-307/94, T-313/94-T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 ja T-335/94, Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, tuomio 20.4.1999, Kok., s. II-931, 512 kohta). Ei siis voida katsoa, että yhteistyötiedonannon puitteissa annetuilla lausunnoilla ei pelkästään tästä syystä olisi todistusarvoa (edellä 53 kohdassa mainittu asia Lafarge v. komissio, tuomion 57 ja 58 kohta).
- 59 Se, että lainvastaisen yhteistoimintajärjestelyn pääosallistujien vapaaehtoisesti esittämiin todisteisiin saatetaan suhtautua tietyllä tavalla epäluuloisesti, on ymmärrettävää, sillä kyseisillä osallistujilla on taipumus vähätellä sen osuuden merkitystä, joka niillä on kilpailusääntöjen rikkomiseen, ja suurennella toisten osuutta. Kun kuitenkin yhteistyötiedonannon mukaiselle menettelylle ominainen logiikka otetaan huomioon, se, että kyseisen tiedonannon soveltamista pyydetään sakon lieventämiseksi, ei näet välttämättä kannusta esittämään vääristeltäviä todisteita tutkittavana olevan yhteistoimintajärjestelyn muista osanottajista. Jokainen pyrkimys johtaa komissiota harhaan voisi näet kyseenalaistaa yrityksen yhteistyön vilpittömyyden ja kattavuuden ja näin ollen vaarantaa tämän mahdollisuuden hyötyä täysimääräisesti yhteistyötiedonannosta (asia T-120/04, Peróxidos Orgánicos v. komissio, tuomio 16.11.2006, Kok., s. II-4441, 70 kohta ja edellä 53 kohdassa mainittu asia Lafarge v. komissio, tuomion 58 kohta).
- 60 Erityisesti on katsottava sen, että henkilö tunnustaa rikkoneensa kilpailusääntöjä ja myöntää näin ollen sellaisten tosiseikkojen olemassaolon, jotka ylittävät ne tosiseikat, joiden olemassaolo voitiin johtaa suoraan kyseisistä asiakirjoista, merkitsevän lähtökohtaisesti – päinvastaista osoittavien erityisten olosuhteiden puuttuessa – sitä, että kyseinen henkilö on päättänyt kertoa totuuden. Näin lausunnon antajan omien intressiensä vastaisesti antamia lausuntoja on lähtökohtaisesti pidettävä erityisen uskottavina todisteina (edellä 54 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Tribunal JFE Engineering ym. v. komissio, tuomion 211 ja 212 kohta; yhdistetyt asiat T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 ja T-136/02, Bolloré ym. v. komissio, tuomio 26.4.2007, Kok., s. II-947, 166 kohta ja edellä 53 kohdassa mainittu asia Lafarge v. komissio, tuomion 59 kohta).

- 61 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kartelliin osalliseksi väitetyn yrityksen lausuntoa, jonka totuudenmukaisuuden on riitauttanut useampi muu kartelliin osalliseksi katsottu yritys, ei voida pitää riittävänä näyttönä viimeksi mainittujen yritysten toteuttamasta kilpailusääntöjen rikkomisesta, jos sen tukena ei ole muita todisteita (edellä 54 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Tribunal JFE Engineering ym. v. komissio, tuomion 219 kohta; asia T-38/02, Groupe Danone v. komissio, tuomio 25.10.2005, Kok., s. II-4407, 285 kohta ja edellä 53 kohdassa mainittu asia Lafarge v. komissio, tuomion 293 kohta).
- 62 Kun unionin yleinen tuomioistuin tutkii yhteistyötiedonantoon perustuvan hakemuksen tehneiden yritysten antamien lausuntojen todistusarvoa, se ottaa huomioon muun muassa näiden lausuntojen merkityksellisyyttä tukevat yhtäpitävät aihetodisteet (ks. vastaavasti edellä 54 kohdassa mainittu yhdistetyt asiat JFE Engineering ym. v. komissio, tuomion 220 kohta ja edellä 59 kohdassa mainittu asia Peróxidos Orgánicos v. komissio, tuomion 70 kohta) ja sellaisten aihetodisteiden puuttumisen, jotka osoittaisivat, että kyseisillä yrityksillä oli ollut taipumus vähätellä sen osuuden merkitystä, joka niillä oli kilpailusääntöjen rikkomiseen, ja suurennella toisten osuutta (ks. vastaavasti edellä 53 kohdassa mainittu asia Lafarge v. komissio, tuomion 62 ja 295 kohta).
- 63 TuomioistuINVALVONNAN laajuudesta on käsiteltävässä asiassa muistutettava vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenevän, että kun unionin yleinen tuomioistuin käsittelee EY 81 artiklan 1 kohdan nojalla tehtyä päätöstä koskevaa kumoamiskannetta, sen tehtävänä on yleisesti harjoittaa kokonaisvaltaista valvontaa ja tutkia, täytyvätkö EY 81 artiklan 1 kohdan soveltamisedellytykset (ks. asia T-41/96, Bayer v. komissio, tuomio 26.10.2000, Kok., s. II-3383, 62 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 64 Jos unionin yleinen tuomioistuin ei ole varma asiasta, tämän on koiduttava sen yrityksen, jolle kilpailusääntöjen rikkomisen toteava päätös on osoitettu, hyväksi syyttömyysolettaman periaatteen, jota unionin oikeuden yleisenä periaatteena sovelletaan muun muassa sellaisiin yrityksiä koskeviin kilpailusääntöjen rikkomiseen liittyviin menettelyihin, jotka voivat johtaa sakkojen tai uhkasakkojen määräämiseen, mukaisesti (edellä 57 kohdassa mainittu asia Hüls v. komissio, tuomion 149 ja 150 kohta).
- 65 Komission nyt käsiteltävänä olevassa asiassa keräämiä todisteita on tutkittava näiden yleisten toteamusten avulla.
- 66 Tästä on syytä todeta, ettei kantaja ole kiistänyt, että kilpailijat pitivät edellä 51 kohdassa tarkoitetut kymmenen kokousta ja että se osallistui niihin, eikä se ole väittänyt julkisesti ottaneensa etäisyyttä niihin. Jotta kantajan vastuu näin ollen voitaisiin todeta, riittää, että tarkistetaan, onko komissio oikeudellisesti riittävällä tavalla näyttänyt toteen, että näillä kokouksilla oli selvästi kilpailunvastainen tarkoitus PMMA-muovauskompaundeista kyseen ollen (ks. edellä 57 kohdassa mainittu oikeuskäytäntö).
- 67 On todettava, että kyseisiä kokouksia koskevat kuvaukset perustuvat pääasiallisesti Degussan, jolle on myönnetty sakkoimmunitettiin, lausuntoihin. Se on kuvannut niitä selvästi kilpailunvastaisiksi PMMA-muovauskompaundeista kyseen ollen (ks. riidanalaisen päätöksen 110, 111, 113, 115, 116, 118, 119, 120 ja 123 perustelukappale), eikä kantaja ole tätä kiistänyt.
- 68 Sitä vastoin kantaja väittää yhtäältä, etteivät nuo lausunnot itsessään riittäneet todistamaan kilpailusääntöjen rikkomista, ja toisaalta, etteivät muut todisteet tue niitä.
- 69 Tältä osin on muistutettava, että – kuten edellä 58–60 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee – sakkojen lieventämistä koskevan politiikan yhteydessä annetut lausunnot ovat tärkeitä. Näillä yritysten nimissä annetuilla lausunnoilla on huomattava todistusarvo, koska ne merkitsevät huomattavia oikeudellisia ja taloudellisia riskejä (ks. myös asia T-385/06, Aalberts Industries ym. v. komissio, Kok., s. II-1223, 47 kohta). Edellä 59 ja 61 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee

myös kuitenkin, että kilpailusääntöjen rikkomisesta epäiltyjen yritysten yhteistyötiedonannon nojalla tekemiä hakemuksia on arvioitava varovaisesti ja että jos ne kiistetään, niitä ei yleensä voida ilman tukea pitää riittävänä näyttönä.

- 70 Toisin kuin kantaja väittää, muut todisteet tukevat riittävästi Degussan lausuntoja, jotka koskevat PMMA-muovauskompaundeihin liittyvien kilpailunvastaisten keskustelujen olemassaoloa asianomaisen ajanjakson aikana.
- 71 Ensinnäkin on syytä korostaa, ettei Degussa ollut komission ainoa tietolähde. 11.5.1999 pidetyn kokouksen kuvaus (riidanalaisen päätöksen 122 perustelukappale) perustuu Luciten lausuntoon. Vaikka Degussa, joka ei osallistunut tuohon kokoukseen, ei sitä mainitse omassa lausunnossaan, Luciten lausunto tukee joka tapauksessa Degussan väitettä, jonka mukaan PMMA-muovauskompaundeja koskeva yhteistoimintajärjestely oli olemassa asianomaisena ajanjaksona ja jonka mukaan kantaja osallistui siihen.
- 72 Toiseksi on todettava, että komissiolla on todisteita (kuten agendamerkintöjä, kulukuitteja), jotka osoittavat kokouksen pidetyksi tai asianomaisten henkilöiden osallistuneen siihen. Kuten kantaja perustellusti väittää, vaikka pelkästään se, että kilpailijoiden kesken pidetään kokous, ei riitäkään todistamaan sen kilpailunvastaista luonnetta, on joka tapauksessa katsottava, että nämä seikat tukevat tietystä määrin Degussan lausuntoja.
- 73 Kolmanneksi Lucite on yhteistyötiedonannon perusteella 11.7.2003 tekemässään hakemuksessa esittänyt lausuntoja, jotka yleisesti vahvistavat, että tutkintapäätöksessä mainittu yhteistoimintajärjestely oli ollut olemassa myös PMMA-muovauskompaundien osalta ja että kantaja oli siihen osallistunut.
- 74 Vaikka ne tosin ovat yleisiä toteamuksia, ne ovat joka tapauksessa yhdensuuntaisia Degussan lausuntojen kanssa. Lisäksi on syytä muistuttaa, että kantaja siirsi kilpailusääntöjen rikkomisen kohteena olleen omaisuuden asiakirjojen ja henkilöstön kera Lucitelle, joten viimeksi mainitun lausunnot, joiden mukaan kantaja oli sekaantunut kilpailusääntöjen rikkomiseen, ovat erityisen merkityksellisiä.
- 75 Neljänneksi Atofina on yhteistyötiedonannon perusteella tekemässään hakemuksessa myöntänyt ottaneensa osaa kartelliin ainakin 23.1.1997 lähtien myös PMMA-muovauskompaundien osalta. Atofina-yrityksen muodostavat yhtiöt (yhtäältä Arkema, Altuglas ja Altumax ja toisaalta Total ja Elf Aquitaine) eivät muuten ole kiistäneet tällaisen kartellin olemassaoloa riidanalaisesta päätöksestä nostamissaan kanteissa (asia T-206/06 ja asia T-217/06).
- 76 Atofinan 10.6.2003 päivätyssä ensimmäisessä tiedonannossa ensimmäinen PMMA-muovauskompaundeja koskenut kilpailunvastainen kokous, johon se mainitsee ICI Acrylicsin osallistuneen, oli tosin 26.10.1999 pidetty kokous. On kuitenkin syytä korostaa, että Atofina toteaa tuossa tiedonannossa selvästi PMMA-muovauskompaundeja koskeneiden kilpailunvastaisten yhteydenpitojen olemassaolon vuosina 1998–2001. Kyseinen lausunto tukee näin ollen sekin Degussan tämän suuntaisia lausuntoja.
- 77 Viidenneksi on korostettava, että riidanalaisen päätöksen mukaan vähintäänkin seitsemän kymmenestä analysoidusta kokouksesta koski sekä PMMA-muovauskompaundeja että PMMA-levyjä (ks. riidanalaisen päätöksen 110, 111, 115, 116 ja 118–120 perustelukappale) ja ettei kantaja kiistä näiden kokousten kilpailunvastaista luonnetta jälkimmäisen tuotteen osalta. Kyseessä on seikka, joka sekin vahvistaa Degussan lausuntojen uskottavuutta sen kuvaillessa näitä kilpailunvastaisia kokouksia.
- 78 Kuudenneksi edellä 77 kohdassa mainittuihin tiettyihin kokouksiin, mukaan lukien 23.1.1997 pidettyyn kokoukseen, jota pidetään rikkomisen aloittamisajankohtana, osallistui D, joka oli korkeassa asemassa ICI Acrylicsissa ja joka oli vastuussa sekä PMMA-muovauskompaundeista että PMMA-levyistä. Koska

kantaja ei kiistä näiden kokousten kilpailunvastaista luonnetta jälkimmäisen tuotteen osalta eikä komission arviointia, jonka mukaan asianomaiset yritykset olivat ”hyvin tarkkaavaisia kustakin tuotteesta tehtyjen kilpailunvastaisten sopimusten jälkiseurausten suhteen” (ks. riidanalaisen päätöksen 223 perustelukappale ja edellä 50 kohdan toinen luetelmakappale), kyseessä on aihetodiste siitä, että nämä kokoukset koskivat myös PMMA-muovauskompaundeja.

- 79 Näiden seikkojen perusteella on syytä todeta, että ne kokonaisvaltaisesti tarkasteltuna muodostavat riittävän yhtäpitävät aihetodisteet, joilla voidaan tukea Degussan lausuntoja, joiden mukaan PMMA-muovauskompaundeja koskenut kartelli oli olemassa asianomaisena ajanjaksona ja joiden mukaan kantaja oli osallistunut siihen.
- 80 Kantajan esittämät perustelut, jotka liittyvät Degussan lausuntojen merkityksellisyyteen, eivät ole sellaisia, että ne vaikuttaisivat tähän päätelmään.
- 81 Toisin kuin kantaja väittää, Degussan lausuntoja ei nimittäin voida sivuuttaa pelkästään siksi, että ne yrityksen lakimiesten tekeminä on esitetty immunitetihakemuksessa (ks. edellä mm. 59 ja 60 kohta). Vaikka komission on lisäksi riidanalaisessa päätöksessä pitänyt luopua muutamista Degussan lausuntoihin perustuvista väitteistä (kuten muun muassa kaikki MMA:han, joka on PMMA:n valmistuksessa käytettävä raaka-aine, liittyvät väitteet), on kuitenkin niin, että Degussan lausumat ovat osoittautuneet kaikin puolin perustelluiksi, kuten edellä esitetystä ilmenee. Tämän todistaa muun muassa se, että kolme muuta yritystä eli kantaja, Atofina ja Lucite tekivät yhteistyötiedonantoon perustuvat hakemukset, jotka liittyivät Degussan ilmoittamaan kartelliin. Yksikään näistä yrityksistä – kantajaa lukuun ottamatta tämän kanneperusteen osalta – ei ole kiistänyt kilpailusääntöjen rikkomista riidanalaisesta päätöksestä nostamassaan kanteessa (asiat T-206/06, T-217/06 ja T-216/06). Kantaja on itsekkin implisiittisesti vahvistanut Degussan immunitetihakemuksen merkityksellisyyden, koska se on myöntänyt osallistuneensa kartelliin PMMA-levyjen ja PMMA-saniteettituotteiden osalta.
- 82 Koska Degussan lausunnot ovat – päinvastoin kuin kantaja väittää – riittävästi tuettuja, kantajan väitettä, jonka mukaan rikkomisen PMMA-muovauskompaundeihin liittynyttä osaa ei voitu ottaa huomioon, kun kantajan rikkomuksen vakavuutta arvioitiin sakon määrän määrittämiseksi, ei voida hyväksyä.
- 83 Muutoin on syytä myös todeta, että kantaja on väärässä väittäessään, että kyseisen rikkomisen luonnehtiminen kolmea PMMA-tuotetta – PMMA-muovauskompaundit mukaan lukien – koskevaksi, yhtenä kokonaisuutena pidettäväksi jatketuksi kilpailusääntöjen rikkomiseksi (ks. edellä 49 kohta), ei voi vaikuttaa nyt käsiteltävän kanneperusteen tarkasteluun.
- 84 On syytä muistuttaa, että oikeuskäytännön mukaan 81 EY artiklan rikkominen voi perustua paitsi yksittäiseen toimenpiteeseen, myös useiden toimenpiteiden kokonaisuuteen taikka jatkettuun toimintaan. Tätä tulkintaa ei voida kyseenalaistaa sillä perusteella, että tällaisen useiden toimenpiteiden kokonaisuuden tai jatkettun toiminnan yhtä tai useampaa osa-aluetta voitaisiin pitää itsessään kyseisen 81 EY artiklan rikkomisena (ks. vastaavasti edellä 43 kohdassa mainittu asia komissio v. Anic Participazioni, tuomion 81 kohta). Kun eri toimenpiteet kuuluvat ”kokonaissuunnitelmaan”, koska niiden yhteisenä tarkoituksena on kilpailun vääristäminen yhteismarkkinoiden sisällä, komissiolla on oikeus kohdistaa vastuu näistä toimenpiteistä sen mukaan, miten yritykset ovat osallistuneet kilpailusääntöjen rikkomiseen kokonaisuutena arvioiden (ks. edellä 43 kohdassa mainittu asia Aalborg Portland ym. v. komissio, tuomion 258 kohta), vaikka osoitettaisiin, että asianomainen yritys ei ole osallistunut suoraan kuin yhteen tai useisiin rikkomisen osatekijöihin (ks. yhdistetyt asiat T-101/05 ja T-111/05, BASF ja UCB v. komissio, tuomio 12.12.2007, Kok., s. II-4949, 161 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 85 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että osoittaakseen yrityksen osallistuneen tällaiseen yhteen ainoaan sopimukseen, komission on näytettävä toteen, että yritys aikoi omalla toiminnallaan myötävaikuttaa kaikkien osallistujien yhteisten päämäärien tavoitteluun ja että yritys

tiesi suunnitellusta tai muiden samaan päämäärään pyrkivien yritysten toteuttamasta konkreettisesta käyttäytymisestä tai että se saattoi kohtuudella ennakoida sen ja oli valmis hyväksymään siihen sisältyvän riskin (edellä 43 kohdassa mainittu asia komissio v. Anic Partecipazioni, tuomion 87 kohta ja edellä 43 kohdassa mainittu asia Aalborg Portland ym. v. komissio, tuomion 83 kohta).

- 86 Näin ollen siihen, että kantajan katsottaisiin olevan kokonaisuudessaan vastuussa yhtenä kokonaisuutena pidettävästä kilpailusääntöjen rikkomisesta, olisi riittänyt, että komissio näyttää toteen, että kantaja tiesi tai sen olisi pitänyt tietää, että osallistumalla PMMA-muovauskompaundeja ja PMMA-saniteettituotteita koskevaan kartelliin se otti osaa kolmea PMMA-tuotetta koskevaan kokonaiskartelliin (ks. vastaavasti asia T-28/99, Sigma Technologie v. komissio, tuomio 20.3.2002, Kok., s. II-1845, 45 kohta ja edellä 60 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Bolloré ym. v. komissio, tuomion 209 kohta).
- 87 Edellä tarkastellut seikat ovatkin tähän tarkoitukseen täysin riittäviä.
- 88 Erityisesti on syytä muistuttaa, että PMMA-muovauskompaundeja koskevien kilpailunvastaisten yhteydenpitojen olemassaolo asianomaisena ajanjaksona ilmenee kolmen yrityksen eli Degussan, Luciten ja Atofinan lausunnoista.
- 89 Kantaja ei myöskään kiistä, että se oli vastuussa samana ajanjaksona tehdystä, PMMA-muovauskompaundeihin ja PMMA-saniteettituotteisiin liittyneestä rikkomisesta. Se ei myöskään sellaisenaan kiistä sitä, että yhtenä kokonaisuutena pidettävä rikkominen oli sellaisenaan tapahtunut. Muutamia vastauksessaan esittämiään hajanaisia perusteluja lukuun ottamatta kantaja ei edes yritä kiistää niitä edellä 49 ja 50 kohdassa mainittuja syitä, jotka saivat komission katsomaan, että kyseessä oli yhtenä kokonaisuutena pidettävä rikkominen.
- 90 Kantaja ei näin kiistä komission toteamuksia, joiden mukaan (kantajan mukaan muihin tuotteisiin rajoittuneissa) kilpailunvastaisissa kokouksissa läsnä ollut kantajan edustaja oli vastuussa useista tutkinnan kohteena olleista tuotteista, ja hän ”siis oli tai ei voinut olla olematta selvillä” tällaisten useita tuotteita koskevien sopimusten olemassaolosta. Se ei myöskään kiistä komission toteamusta, jonka mukaan se oli ”täysin integroitunut” tuottaja ja ”hyvin tarkkaavainen kustakin tuotteesta tehtyjen kilpailunvastaisten sopimusten jälkiseurausten suhteen” (ks. edellä 50 kohdan toinen ja neljäs luetelmakappale).
- 91 Vaikka katsottaisiinkin, etteivät komission keräämät seikat riittäneet osoittamaan, että kantaja oli välittömästi osallistunut rikkomisen PMMA-muovauskompaundeihin liittyneeseen osaan, ne osoittavat ainakin täysin riittävästi, että kyseistä tuotetta koskevia kilpailunvastaisia yhteydenpitoja oli ollut asianomaisena ajanjaksona ja että yhtenä kokonaisuutena pidettävä rikkominen koski myös kyseistä tuotetta. Tämä ilmenee muun muassa kolmen yrityksen eli Degussan, Luciten ja Atofinan yhtäpitävistä lausunnoista.
- 92 Nämä seikat riittävät ainakin osoittamaan, että kantaja tiesi tai sen olisi pitänyt tietää, että osallistumalla PMMA-levyjä ja PMMA-saniteettituotteita koskevaan kartelliin se osallistui kolmea PMMA-tuotetta koskevaan kokonaiskartelliin.
- 93 Tällaisessa tilanteessa sen voitiin katsoa olevan kokonaisuudessaan vastuussa yhtenä kokonaisuutena pidettävästä kilpailusääntöjen rikkomisesta, kun kantajan rikkomuksen vakavuutta arvioitiin sakon määrän määrittämiseksi, joten tähän perustuva sakon määrän alentamista koskeva vaatimus on hylättävä.
- 94 Kaikesta edellä lausutusta ilmenee vihdoin, ettei 26.10.1999 pidettyyn kokoukseen liittyvä väite kantajan puolustautumisoikeuksien loukkaamisesta aiheuttaisi minkäänlaisia käytännön seurauksia nyt käsiteltävän kanneperusteen kannalta ja että kantajan tästä esittämä väite on siis tehottomana hylättävä.

- 95 Ensimmäinen kanneperuste on näin ollen hylättävä siltä osin kuin sillä yhtäältä pyritään tukemaan riidanalaisen päätöksen 2 artiklan kumoamista koskevaa vaatimusta ja toisaalta vaaditaan, että unionin yleinen tuomioistuin alentaa sakon määrää täyden harkintavaltansa nojalla.

Toinen kanneperuste, jonka mukaan riidanalaista päätöstä ei ole perusteltu "sakon perusmäärän" osalta

- 96 Kantaja moittii komissiota siitä, ettei se ole selittänyt, miten riidanalaisen päätöksen 336 perustelukappaleessa vahvistettu sakon laskentapohja (32,5 miljoonaa euroa) on määritetty, ja että se estää kantajaa sekä unionin yleistä tuomioistuinta tutkimasta riidanalaista päätöstä sakon määrän määrittämisen "tärkeimmän muuttujan" kannalta katsoen. Komissio on nimittäin tyytynyt esittämään ne syyt, joiden vuoksi se katsoi rikkomisen olevan erittäin vakavaa, ja se on jakanut yritykset kolmeen luokkaan niiden suhteellisen koon perusteella. Se ei kuitenkaan ole selittänyt, miten se oli päättänyt kullekin luokalle määrättyyn määrään eikä miksi kantajalle vahvistettu määrä tuntuvasti ylitti suuntaviivoissa erittäin vakaville rikkomisille vahvistetun 20 miljoonan rajan. Komissio ei näin ole noudattanut sille EY 253 artiklan nojalla kuuluvaa perusteluvollisuutta.
- 97 Tästä on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perusteluvollisuutta koskevan olennaisen muotomääräyksen vaatimukset täytyvät asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan nojalla määrätyn sakon määrän laskemisen osalta, jos komissio ilmoittaa päätöksessään ne arvioinnissa huomioon ottamansa seikat, joiden avulla se on määrittänyt kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden ja keston (ks. analogisesti asia C-248/98 P, KNP BT v. komissio, tuomio 16.11.2000, Kok., s. I-9641, 42 kohta; asia C-291/98 P, Sarrió v. komissio, tuomio 16.11.2000, Kok., s. I-9991, 73 kohta ja yhdistetyt asiat C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P-C-252/99 P ja C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, tuomio 15.10.2002, Kok., s. I-8375, 463 kohta).
- 98 Kantaja itse myöntää nyt esillä olevassa asiassa, että komissio on riidanalaisessa päätöksessä ilmoittanut yhtäältä ne syyt, joiden vuoksi se oli pitänyt rikkomista erittäin vakavana, ja toisaalta ne syyt, joiden vuoksi se oli päättänyt jakaa asianomaiset yritykset kolmeen luokkaan ja määrätä kullekin luokalle erilaisen sakon laskentapohjan.
- 99 Riidanalaisen päätöksen 319–336 perustelukappaletta tutkittaessa voidaan todeta, että komissio on todellakin esittänyt tässä suhteessa riittävät perustellut. Riidanalaisesta päätöksestä ilmenee selvästi etenkin, että sakon laskentapohja perustuu muun muassa rikkomisen luonteeseen, joka on määritetty ottaen huomioon sen riidanalaisen päätöksen 4.2 kohdassa esitetyt pääasialliset ominaispiirteet (ks. riidanalaisen päätöksen 320 perustelukappale), kyseisten maantieteellisten markkinoiden kokoon (ETA:n alue) (ks. riidanalaisen päätöksen 330 perustelukappale) ja asianomaisten yritysten eriytettyyn kohteluun, jotta huomioon voitiin ottaa niiden todellinen taloudellinen kyky, jota arvioitiin niiden PMMA-tuotteiden myynnistä saatuun liikevaihtoon nähden, joilla ne olivat osallistuneet kyseiseen kartelliin, aiheuttaa vakavaa vahinkoa kilpailulle (ks. riidanalaisen päätöksen 332–334 perustelukappale). Viimeksi mainitussa asiayhteydessä komissio mainitsi myös PMMA-tuotteiden markkinoinen kokonaiskoon vuosina 2000 ja 2002 volyymin ja arvon perusteella ilmaistuna (ks. riidanalaisen päätöksen 333 perustelukappale). Kantajan väite, jonka mukaan komissio ei ollut esittänyt, miksi kantajan syyksi luetun rikkomisen vakavuus oikeutti tällaisen sakon laskentapohjan määräämiseen, ei näin ollen perustu tosiseikkoihin.
- 100 Arvostelusta, jota kantaja esittää sen suhteen, ettei kantajan tavoin toiseen luokkaan luokitelluille yrityksille määrättyä 32,5 miljoonan euron määrää ollut erityisesti perusteltu, on riittävää muistuttaa, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perusteluvollisuuteen liittyvät vaatimukset eivät edellytä sitä, että komission olisi ilmoitettava päätöksessään sakkojen laskentatapaan liittyviä numerotietoja (edellä 97 kohdassa mainittu asia Sarrió v. komissio, tuomion 80 kohta ja edellä 97 kohdassa mainittu asia Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, tuomion 464). Tästä seuraa, ettei komissiolla ollut EY 253 artiklan nojalla velvollisuutta enempää perustella sitä, että se valitsi kantajalle määrättävän sakon laskentapohjaksi 32,5 miljoonaa euroa (ks. mm. vastaavasti edellä 41 kohdassa mainittu asia Microsoft v. komissio, tuomion 1361 kohta).

101 Kantajan perustelusta, jonka mukaan edellä 100 kohdassa mainittua oikeuskäytäntöä ei voida soveltaa nyt esillä olevassa asiassa, kun huomioon otetaan sakon laskentapohjan taso, on riittävää todeta, että mainittua oikeuskäytäntöä sovellettiin myös eräässä asiassa, jossa komissio oli vahvistanut laskentapohjan hyvin paljon suuremmaksi kuin tässä asiassa (edellä 41 kohdassa mainittu asia Microsoft v. komissio, tuomion 1361 kohta). Kantajan väite, jonka mukaan sen sakon sakon laskentapohja ylittää ”tuntuvasti” erittäin vakaville rikkomuksille asetetun 20 miljoonan euron rajan, ei ole sellainen, että se muuttaisi edellä 100 kohdassa esitettyä arviointia. Muutoin on syytä muistuttaa, että kyseinen raja on vain suuntaviivoissa tällaisista rikkomisista määrätty vähimmäismäärä ja että viimeksi mainituissa vahvistetaan, että ”mahdollinen määrä” on ”yli 20 miljoonaa [euroa]”.

102 Toinen kanneperuste, jolla pyritään tukemaan riidanalaisen päätöksen 2 artiklan kumoamista koskevaa vaatimusta, on näin ollen hylättävä. Kyseisessä kanneperusteessa esitetyillä seikoilla ei myöskään voida perustella sitä, että unionin yleinen tuomioistuin alentaa sakon määrää täyden harkintavaltansa nojalla.

Kolmas kanneperuste, jonka mukaan komissio ei ole noudattanut velvollisuuttaan jakaa ”perusmäärä” kantajan ja Luciten välillä

103 Kantaja korostaa, että se ja Lucite osallistuivat peräjälkeen väitettyyn rikkomiseen rikkomisen kohteena olleen yhden ainoan omaisuuskokonaisuuden toisiaan seuranneina omistajina ja että ne siis ovat myötävaikuttaneet vain rikkomisen ”yhteen vakavuuteen”. Näin ollen tätä ”yhtä vakavuutta” vastaavan sakon määrä olisi kantajan mukaan pitänyt jakaa niiden kesken, jotta ”kunkin yrityksen rikkomisen todellista vaikutusta kilpailuun” – joka on suuntaviivojen mukaan rikkomisen vakavuuden määrittämisessä merkityksellinen muuttuja – ei olisi otettu huomioon kahta kertaa. Sakon määrä oli laskettu aivan kuin kantajalla ja Lucitella olisi kummallakin ollut erillinen ja samanaikainen vaikutus kilpailuun. Tästä laskentatavasta oli seurannut, että yhtenä kokonaisuutena pidettävästä rikkomisesta määrätyn sakon määrä oli huomattavasti suurempi ainoastaan sen vuoksi, että eräs yritys oli vaihtanut omistajaa eikä jonkin kilpailulle aiheutuvan lisävahingon tai jonkin kantajan virheen vuoksi. Komissio on näin loukannut yhdenvertaisen kohtelun periaatetta ja suhteellisuusperiaatetta.

104 Tässä suhteessa on heti aluksi hylättävä ne komission lausumat, joiden mukaan tätä kanneperustetta ei voida ottaa tutkittavaksi. Tähän kanneperusteeseen on vedottu edellä 36 kohdassa mainittujen vaatimusten tueksi, ja jos sitä pidetään perusteltuna, se aiheuttaa kantajalle määrätyn sakon määrän alentamisen. Toisin kuin komissio väittää, kantaja riitauttaa näin oman sakkonsa määrän eikä kolmannelle määrätyn sakon määrää.

105 Sitten on syytä todeta, että vaikka tämän kanneperusteen otsikossa viitataan sakon ”perusmäärään”, kantajan kirjelmistä ilmenee selvästi, että se koskee vain ”sakon vakavuuteen liittyvää osaa” eli täsmällisemmin riidanalaisen päätöksen 336 perustelukappaleessa määritettyä, 32,5 miljoonan euron suuruista sakon laskentapohjaa. Kantaja ei kaiken lisäksi tässä kanneperusteessa riitautta edellä 25 ja 26 kohdassa mainittuja komission arviointeja.

106 Kuten kantaja väittää, on siis tutkittava, oliko komissiolla velvollisuus jakaa sakon laskentapohja kantajan ja Luciten välillä.

107 On syytä muistuttaa, että riidanalaisen päätöksen mukaan kantaja ja Lucite osallistuivat rikkomiseen samalla ICI Acrylicsin – yksikkö, joka 2.11.1999 eli arviolta rikkomisajanjakson puolivälissä siirrettiin ensin mainitulta yritykseltä toiseksi mainitulle – omaisuudella. Tuona ajankohtana kantajan ja Luciten vastuu rikkomisesta ”jaettiin” (ks. edellä 21 kohta). Komissio otti näitä kahta yritystä eri tavoin kohdellessaan huomioon saman Luciten vuonna 2000 saaman liikevaihdon. Se vahvisti niiden kummankin sakon laskentapohjaksi tällä perusteella 32,5 miljoonaa euroa (ks. riidanalaisen päätöksen 334 ja 336 perustelukappale).

- 108 Näissä olosuhteissa voidaan kohtuullisesti ottaen katsoa, että jos ICI Acrylics ei olisi vaihtanut omistajaa, saman sakon laskentatavan soveltaminen olisi johtanut komission vahvistamaan yhden ainoan 32, 5 miljoonan euron suuruisen sakon laskentapohjan, jonka se olisi määrännyt tällaiselle ainoalle omistajalle. Näin ollen kantajan väite, jonka mukaan ICI Acrylicsin luovutus on sellaisenaan vaikuttanut riidanalaisessa päätöksessä määrättyjen sakkojen kokonaismäärään, on perusteltu.
- 109 Kantajan väite, jonka mukaan komission olisi pitänyt toimia toisin ja jakaa laskentapohja asianomaisen kahden yrityksen kesken, on silti hylättävä.
- 110 Kyseinen väite perustuu ensinnäkin oletukseen, jonka mukaan rikkomisen vakavuuden arvioinnin pitäisi tiukasti vastata ”vaikutusta kilpailuun” tai sille aiheutuvaa ”vahinkoa” ja jonka mukaan näin ollen kantaja ja Lucite olisivat ICI Acrylicsin peräkkäisinä omistajina myötävaikuttaneet vain rikkomuksen ”yhteen vakavuuteen”. Kantaja tukeutuu tältä osin suuntaviivojen sanamuotoon, jonka mukaan rikkomuksen vakavuuden arvioinnissa pitäisi ottaa huomioon ”kunkin yrityksen rikkomisen todellinen vaikutus kilpailuun”.
- 111 Tämä lähtökohta on kuitenkin väärä.
- 112 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kilpailunvastaisen menettelytavan vaikutus ei sellaisenaan ole ratkaiseva peruste arvioitaessa sakon asianmukaista määrää (asia C-194/99 P, Thyssen Stahl v. komissio, tuomio 2.10.2003, Kok., s. I-10821, 118 kohta ja asia C-534/07 P, Prym ja Prym Consumer v. komissio, 3.9.2009, Kok., s. I-7415, 96 kohta). Kilpailusääntöjen rikkomisten vakavuus on määritettävä erittäin monien seikkojen, kuten erityisesti asian erityisolosuhteiden, asiayhteyden ja sakkojen varoittavan vaikutuksen perusteella (ks. yhdistetyt asiat C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P ja C-213/02 P, Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomio 28.6.2005, Kok., s. I-5425, 241 ja 242 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), ja esimerkiksi menettelytavan suunnitelmallisuuteen liittyvillä seikoilla voi olla suurempi merkitys kuin sen vaikutuksiin liittyvillä seikoilla, varsinkin kun kyse on sellaisinaan vakavista rikkomisista (ks. em. asia Thyssen Stahl v. komissio, tuomion 118 kohta ja em. asia Prym ja Prym Consumer v. komissio, tuomion 96 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 113 Kantaja ei ole lisäksi lukenut suuntaviivoja kaikilta osiltaan. Niiden 1 A kohdassa todetaan nimittäin, että ”rikkomuksen vakavuuden arvioinnissa on otettava huomioon sen laatu, sen todellinen vaikutus markkinoihin, jos se on mitattavissa, ja – – asian kannalta merkitykselli[sten] maantieteellis[ten] markkinoi[den laajuus]. Näitä perusteita soveltaen ”rikkomukset voidaan jakaa kolmeen luokkaan, nimittäin vakavaa vähäisempiin, vakaviin ja erittäin vakaviin rikkomuksiin”. Suuntaviivojen mukaan erittäin vakavia rikkomuksia ovat ”pääasiassa hintakartellit tai markkinoiden jakaminen horisontaalisin rajoituksin” ja laskentapohjan mahdollinen määrä on ”yli 20 miljoonaa [euroa]”. Suuntaviivojen mukaan ”kussakin luokassa määrättyjen seuraamusten asteikko antaa mahdollisuuden vaihdella yritykseen sovellettavaa seuraamusta rikkomuksen laadun mukaan – –”.
- 114 Suuntaviivoissa korostetaan siis selvästi, että rikkomisen laatu on määräävä seikka, kun sen vakavuutta arvioidaan sakon laskentapohjaa määritettäessä (ks. myös vastaavasti asia T-73/04, Carbone-Lorraine v. komissio, tuomio 8.10.2008, Kok., s. II-2661, 91 kohta). Suuntaviivoissa asetetaan rikkomisen todellisen vaikutuksen arviointiperusteeksi sen ”todellinen vaikutus markkinoihin”, ja tämä koskee rikkomista kokonaisuudessaan eikä kunkin yrityksen yksittäistä toimintaa (ks. vastaavasti asia C-554/08 P, Carbone-Lorraine v. komissio, tuomio 12.11.2009, 21 ja 24 kohta, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa), mutta niissä täsmennetään, että se on otettava huomioon vain, jos se on mitattavissa.
- 115 Komissio on lisäksi riidanalaisessa päätöksessä katsonut, ettei riidanalaisen rikkomisen ”todellista vaikutusta ETA:n markkinoihin [ollut] mahdollista mitata”, ja se on siis todennut, ettei se ”nimenomaisesti ollut käyttänyt perustana mitään sellaista yksittäistä vaikutusta [joka rikkomisella oli markkinoihin]” (riidanalaisen päätöksen 321 perustelukappale) sakon määrää määrittäessään. Komission päätelmä, jonka mukaan tässä asiassa on kyse erittäin vakavasta rikkomuksesta, perustui

siis rikkomisen laatua koskevaan arviointiin yhdessä sen riidanalaisen päätöksen 4.2 kohdassa esitettyjen pääasiallisten ominaispiirteiden (riidanalaisen päätöksen 320 perustelukappale) ja kyseisten maantieteellisten markkinoiden laajuuden kanssa (riidanalaisen päätöksen 330 perustelukappale).

- 116 Kyseinen lähestymistapa, jota kantaja lisäksi ei ole riitauttanut, vastaa vakiintunutta oikeuskäytäntöä, jonka mukaan horisontaalisia hintakartelleja tai markkinoiden jakamiseen tähtääviä kartelleja voidaan pitää erittäin vakavina rikkomuksina jo niiden laadun perusteella ilman että komissiolla olisi velvollisuutta osoittaa rikkomisen todellista vaikutusta markkinoihin (edellä 112 kohdassa mainittu asia Prym ja Prym Consumer v. komissio, tuomion 75 kohta ja yhdistetyt asiat C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P ja C-137/07 P, Erste Group Bank ym. v. komissio, tuomio 24.9.2009, Kok., s. I-8681, 103 kohta).
- 117 Kantajan vetoama arviointiperuste, joka liittyy ”kunkin yrityksen rikkomisen todelliseen vaikutukseen kilpailuun”, mainitaan suuntaviivojen 1 A kohdan toiseksi viimeisessä kohdassa, jossa vahvistetaan, että ”jos rikkomukseen syyllistyy useita yrityksiä (esimerkiksi kartellit), voi tietyissä tapauksissa olla tarpeen vaihdella kussakin edellä mainitussa luokassa määritettyjä määriä, jotta voitaisiin ottaa huomioon rikkomusten tapauskohtainen painoarvo ja siten kunkin yrityksen rikkomisen todellinen vaikutus kilpailuun erityisesti, kun samanlaisiin rikkomuksiin syyllistyneet yritykset ovat huomattavan erikokoisia”. Kyse on näin ollen vain valinnanvaraisesta arviointiperusteesta, joka mahdollistaa sakon laskentapohjan muokkaamisen tilanteessa, jossa rikkomukseen syyllistyy useita yrityksiä, eikä mainitun määrän määrittämisen kannalta ratkaisevan tärkeästä perusteesta. Kyseistä perustetta ei myöskään sovelleta silloin, kun määritetään kunkin tiettyyn rikkomiseen osallistuneen yrityksen oman menettelyn kilpailuvastaisten vaikutusten määrää, vaan silloin, kun sakon laskentapohjaa määritettäessä otetaan huomioon niiden väliset mahdolliset objektiiviset erot, kuten muun muassa se, että ne ovat huomattavan erikokoisia.
- 118 Tästä seuraa, että vaikka katsottaisiinkin, ettei ICI Acrylicsin omistajanvaihdoksesta aiheutunut minkäänlaista lisävahinkoa kilpailulle, kuten kantaja väittää, tämän asianhaaran nojalla ei ole mahdollista katsoa, että kantaja ja Lucite olisivat myötävaikuttaneet vain rikkomisen ”yhteen vakavuuteen” ja että sakon laskentapohja olisi siis pitänyt jakaa niiden kesken.
- 119 Toiseksi kantajan väitteessä, jonka mukaan sakon laskentapohja olisi pitänyt jakaa sen ja Luciten kesken, ei oteta huomioon sitä, että kyseisen määrän määrittämisen perustana olevat näkökohdat (ks. riidanalaisen päätöksen 319–336 perustelukappale) ovat täysin sovellettavissa siihen.
- 120 Tässä suhteessa on syytä korostaa, että sekä kantaja että Lucite ovat tehneet kyseisen päätöksen 1 artiklassa mainitun rikkomuksen. Kantaja ei kiistä vastuutaan kyseisestä rikkomuksesta (ks. edellä 40 kohta). Se ei myöskään kiistä komission arviointia, jonka mukaan kantajaa on pidettävä sellaisenaan ”[EY] 81 artiklassa tarkoitettuna yrityksenä” (riidanalaisen päätöksen 288 perustelukappale).
- 121 Kantaja ei myöskään kiistä komission riidanalaisen päätöksen 319–331 perustelukappaleessa esittämää arviointia rikkomuksen vakavuudesta eikä sen arviointia, jonka mukaan liikevaihto, jonka Lucite toteutti myymällä PMMA-tuotteita vuonna 2000, oli eriytettyä kohtelua sovellettaessa sopiva osoitus ICI Acrylicsin koosta ja taloudellisista voimavaroista relevanteilla markkinoilla (riidanalaisen päätöksen 334 perustelukappale).
- 122 Kantaja vaatii näin ollen lausumillaan todellisuudessa, että sitä kohdeltaisiin sakon laskentapohjan osalta edullisemmin kuin muita riidanalaisen päätöksen adressaatteja pelkästään siitä syystä, että se oli luovuttanut rikkomisen kohteena olleen omaisuuden.
- 123 Sen rikkomuksesta ei ole tästä syystä kuitenkaan tullut vähemmän vakavaa. Kantajalle on määrätty täsmälleen sama sakon perusmäärä kuin sille olisi määrätty, jos se ICI Acrylicsin Lucitelle 2.11.1999 tapahtuneen luovuttamisen sijaan olisi yksinkertaisesti vain lopettanut rikkomisen samana ajankohtana.

- 124 Tästä seuraa, että – toisin kuin kantaja väittää – huolimatta siitä, että kantaja osallistui kartelliin samalla omaisuudella kuin myöhemmin Lucite, se on tehnyt rikkomuksen, jonka vakavuus oikeutti sen, että sille määrättiin komission päättämä sakon laskentapohja. Näin ollen väitettä, jonka mukaan kyseinen laskentapohja olisi pitänyt jakaa sen ja Luciten kesken, ei voida hyväksyä.
- 125 Kantajan muut perustelut eivät ole sellaisia, että ne vaikuttaisivat tähän päätelmään.
- 126 Kantaja väittää ensinnäkin, ettei sakon ”kestoon liittyvän muuttujan jakaminen” sen ja Luciten kesken riitä. Suuntaviivojen metodologian mukaan ratkaiseva vaikutus sakon perusmäärään on sakon ”vakavuuteen liittyvällä muuttujalla”, sillä sakon laskentapohjaa korotetaan vain 10 prosentilla kultakin rikkomisvuodelta. Koska rikkomisen kesto ja sakon perusmäärä eivät ole ”linearisessa suhteessa” toisiinsa, vaikka ”kestoon liittyvä muuttuja” on ”jaettu” kantajan ja Luciten kesken, niiden yhteenlasketut perusmäärät ylittävät määrän, johon olisi päädytty, jos ICI Acrylicsin omistaja ei olisi vaihtunut.
- 127 Tässä suhteessa on syytä muistuttaa, että kantajan sakon perusmäärä on määritetty suhteessa siihen, kuinka kauan se itse osallistui rikkomiseen (ks. edellä 26 kohta). Näin ollen – kuten komissio aiwan oikein korostaa – sakon ”kestoon liittyvä muuttuja” on hyvinkin ”jaettu” kantajan ja Luciten kesken.
- 128 Kantajan ja Luciten yhteenlasketut perusmäärät tosin ylittävät – kuten kantaja toteaa – perusmäärän, johon olisi päädytty, jos ICI Acrylicsin omistaja ei olisi vaihtunut (ks. edellä 108 kohta). On kuitenkin todettava, että tämän on yksinkertaisesti vain seuraus suuntaviivoissa, jotka heijastavat sitä politiikkaa, jota komissio aikoi noudattaa sakkoja vahvistettaessa, määrätyn metodologian soveltamisesta. Kun otetaan huomioon komissiolla tässä suhteessa oleva harkintavalta (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat 100/80-103/80, *Musique Diffusion française* ym. v. komissio, tuomio 7.6.1983, Kok., s. 1825, 105–109 kohta), sillä oli lupa vahvistaa tällainen suhde rikkomisen vakavuutta ja kestoja koskevien perusteiden välille.
- 129 Näin ollen se, että rikkomisen vakavuuteen liittyvä arviointiperuste on nyt esillä olevassa asiassa saanut sakon perusmäärää määritettäessä enemmän painoa kuin rikkomisen keston liittyvä arviointiperuste, ei mahdollista kantajan sen väitteen hyväksymistä, jonka mukaan sakon ”vakavuuteen liittyvä osatekijä” on tarpeen jakaa sen ja Luciten kesken.
- 130 Rikkomisen keston ja sakon perusmäärän välinen ”lineaarinen suhde”, toisin sanoen sakon laskentapohjan kertominen niiden vuosien lukumäärällä, joihin yritys on osallistunut rikkomiseen, olisi vahvistettu nyt esillä olevassa asiassa kantajan vahingoksi, mikä olisi johtanut perusmäärään, joka olisi ollut korkeampi kuin sille määrätty määrä.
- 131 Toiseksi on syytä hylätä kantajan perustelut, jotka liittyvät komission väitetiedoksiannossa esittämään toteamukseen, jonka mukaan ”jos omaisuuden saanut yritys jatkaa [EY] 81 artiklan ja/tai ETA-sopimuksen 53 artiklan rikkomista, vastuu rikkomisesta on jaettava rikkomisen kohteena olevan omaisuuden myyjän ja ostajan kesken” (väitetiedoksiannon 347 kohta).
- 132 Päinvastoin kuin kantaja antaa ymmärtää, tässä toteamuksessa ei millään tavoin täsmennetä kysymystä siitä, onko sakon ”vakavuuteen liittyvä osatekijä” jaettava sen ja Luciten kesken. Kuten komission tässä toteamuksessa käyttämästä sanamuodosta ja sen sijoittamisesta väitetiedoksiannon 5.6 kohtaan selvästi ilmenee, se koskee yksinkertaisesti vain rikkomisvastuun jakamista rikkomisen kohteena olevan omaisuuden myyjän ja ostajan kesken päätettäessä, kenelle väitetiedoksianto osoitetaan. Sama päätelmä on tehtävä eräässä alaviitteessä olevasta viittauksesta ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan soveltamismenettelystä (IV/31.865, PVC) 21.12.1988 tehdyn komission päätöksen 89/190/ETY (EYVL 1989 L 74, s. 1) 43 perustelukappaleeseen. Lisäksi on syytä muistuttaa, että komissio on riidanalaisessa päätöksessä tällä tavoin jakanut rikkomisesta aiheutuneen vastuun kantajan ja Luciten kesken (ks. edellä 21 kohta).
- 133 Kolmanneksi kantaja väittää, että komissio on aikaisemmassa päätöskäytännössään soveltanut metodia, jonka mukaan sakon määrä jaettiin rikkomiseen syyllistyneen yksikön omistusajanjaksojen mukaisesti.

- 134 Tästä on riittävää muistuttaa, että komission päätöskäytäntö ei kuulu kilpailuoikeuden alalla sakkojen määrän vahvistamiseen sovellettaviin oikeussääntöihin, koska komissiolla on tällä alalla laaja harkintavalta, jonka käytössä sitä eivät sen aikaisemmat arvioinnit sido (ks. edellä 112 kohdassa mainittu asia Prym ja Prym Consumer v. komissio, tuomion 98 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 135 Kantaja ei joka tapauksessa kiistä komission perustelua, jonka mukaan sen vetoamissa päätöksissä, toisin kuin nyt esillä olevassa asiassa, oli kyse sellaisen tytäryhtiön, joka oli oikeushenkilö, luovutuksesta. Kyse on sakkojen määrän määrittämisestä koskevasta perustavanlaatuisesta, tosiseikkoihin liittyvästä erosta, koska ICI Acrylicsin oikeushenkilöllisyyden puuttuessa sille ei voitu määrätä sakkoa. Kantaja ei nyt esillä olevassa asiassa näin ollen voi tehokkaasti vedota komission päätöskäytäntöön, joka koskee tytäryhtiön siirtämistä rikkomisajanjakson aikana.
- 136 Lopuksi on syytä huomauttaa, että kantaja mainitsee tässä kanneperusteessaan myös suhteellisuusperiaatteen ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamisen. Se ei kuitenkaan esitä tässä suhteessa muita kuin edellä tarkasteltuja erityisiä perusteluja väitteelle, jonka mukaan komissiolla on velvollisuus ”jakaa vakavuuteen liittyvä osatekijä” siitä syystä, ettei luovutuksesta aiheutunut lisävahinkoa kilpailulle. Nämä perustelut on näin ollen nekin hylättävä.
- 137 Kolmas kanneperuste, jolla pyritään tukemaan riidanalaisen päätöksen 2 artiklan kumoamista koskevaa vaatimusta, on näin ollen hylättävä. Kyseisessä kanneperusteessa esitetyillä seikoilla ei myöskään voida perustella sitä, että unionin yleinen tuomioistuin alentaa sakon määrää täyden harkintavaltansa nojalla.

Neljäs kanneperuste, jonka mukaan sakon laskentapohjan korottaminen varoittavan vaikutuksen vuoksi oli epäasianmukaista

- 138 Tämä kanneperuste jakautuu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa kantaja väittää, että kun komissio korotti sakon laskentapohjaa varoittavan vaikutuksen vuoksi, se ei ottanut huomioon kantajan todellista taloudellista kapasiteettia. Toisessa osassa se väittää toissijaisesti, että komissio rikkoi suhteellisuusperiaatetta ja yhdenvertaisen kohtelun periaatetta.

Kanneperusteen ensimmäinen osa, jonka mukaan komissio ei ottanut huomioon kantajan todellista taloudellista kapasiteettia

- 139 Kantaja väittää, että kun sakon laskentapohjaa riittävän varoittavan vaikutuksen vuoksi korotettiin 50 prosentilla, sen tosiasiallista taloudellista kapasiteettia ei otettu huomioon. Kuten se oli tutkinnassa osoittanut, sen liikevaihto, johon komissio perusti korotuksen, ei heijastanut sitä asianmukaisesti. Sen mukaan liikevaihtoon liittyvällä arviointiperusteella on yrityksen taloudellisen vallan ”osoituksena” tai ”likimääräisenä arviona” merkitystä, mutta se ei riitä, kun asianomainen yritys esittää muita todisteita taloudellisesta vallastaan. Kyseinen korotus on näin ollen poistettava.
- 140 Tästä on aluksi todettava, että komissio on riidanalaisen päätöksen 337 perustelukappaleessa todennut, että erittäin vakavien rikkomusten luokassa määrättävissä olevien sakkojen asteikko mahdollisti myös sakkojen vahvistamisen tasolle, joka takaa niiden riittävän varoittavan vaikutuksen ”kunkin yrityksen koon ja taloudellisen vallan huomioon ottaen”. Komissio on kantajan kokoa ja taloudellista valtaa arvioidessaan ottanut huomioon sen maailmanlaajuisen liikevaihdon vuonna 2005, joka oli riidanalaisen päätöksen tekemistä edeltänyt viimeinen tilikausi (8,49 miljardia euroa), ja se on päättänyt soveltaa sen sakkoon korotuskerrointa 1,5 (ks. riidanalaisen päätöksen 349 ja 350 perustelukappale).
- 141 Komissio on tässä yhteydessä niihin kantajan perusteluihin vastatessaan, jotka koskivat liikevaihdon käyttöä kantajan taloudellisen kapasiteetin arvioinnissa, todennut, että liikevaihtoa koskeva arviointiperuste antoi kohtuullisen ja hyödyllisen tiedon yrityksen taloudellisesta kapasiteetista ja vallasta ja että se oli nyt esillä olevassa asiassa soveltanut tätä perustetta yhtäläisesti kaikkiin asianomaisiin yrityksiin (riidanalaisen päätöksen 347 perustelukappale).

- 142 Käsitteestä varoittava vaikutus on sitten muistutettava, että se on yksi huomioon otettavista seikoista sakon määrää laskettaessa. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti sakoilla, jotka määrätään EY 81 artiklan rikkomisista ja joista säädetään asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdassa, on tarkoitus sekä rangaista asianomaisia yrityksiä lainvastaisesta käyttäytymisestä että estää asianomaisia yrityksiä ja muita taloudellisia toimijoita rikkomasta unionin oikeuden kilpailusääntöjä tulevaisuudessa. Siten komissio voi laskiessaan sakon määrää ottaa huomioon muun muassa kyseessä olevan yrityksen koon ja sen taloudellisen vallan (ks. vastaavasti asia C-289/04 P, Showa Denko v. komissio, tuomio 29.6.2006, Kok., s. I-5859, 16 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 143 Syy kyseisen yrityksen koon ja kokonaisresurssien huomioon ottamiseen riittävää varoittavaa vaikutusta varmistettaessa piilee siinä vaikutuksessa, joka mainitulle yritykselle halutaan aiheuttaa, koska seuraamus ei saa olla vähäinen varsinkaan sen taloudelliseen kapasiteettiin nähden (asia C-413/08 P, Lafarge v. komissio, tuomio 17.6.2010, Kok., s. I-5361, 104 kohta). On muun muassa katsottu, että varoittavuuteen liittyvä tavoite, johon komissiolla on oikeus pyrkiä sakon määrää vahvistaessaan, voidaan saavuttaa asianmukaisesti ottamalla huomioon yrityksen tilanne sakon määräämispäivänä (asia T-279/02, Degussa v. komissio, tuomio 5.4.2006, Kok., s. II-897, 278 kohta).
- 144 Kantaja ei ole tässä asiassa kiistänyt sitä, etteikö komissiolla olisi mahdollisuutta ottaa huomioon yrityksen kokoa ja taloudellista valtaa, kun se muovaa sakon määrää. Se kiistää kuitenkin liikevaihtoa koskevan arviointiperusteen merkityksen arvioitaessa sen omaa kokoa ja taloudellista valtaa.
- 145 Tästä on syytä todeta, että unionin tuomioistuin on toistuvasti katsonut, että yrityksen kokonaisliikevaihto kertoo – vaikkakin vain likimääräisesti ja epätäydellisesti – jotain yrityksen koosta ja sen taloudellisesta vallasta (ks. edellä 112 kohdassa mainittu asia Dansk Rørindustri ym. komissio, tuomion 243 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). On jo katsottu, että komissio saattoi vapaasti nojautua asianomaisen yrityksen kokonaisliikevaihtoon vahvistaakseen sakon määrän tasolle, joka varmistaa sen riittävän varoittavuuden (edellä 142 kohdassa mainittu asia Cour Showa Denko v. komissio, tuomion 15–18 kohta; asia C-266/06 P, Evonik Degussa v. komissio ja neuvosto, tuomio 22.5.2008, 120 kohta, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa ja asia T-220/00, Cheil Jedang v. komissio, tuomio 9.7.2003, Kok., s. II-2473, 96 kohta).
- 146 Vaikka oikeuskäytännössä näin ollen myönnetäänkin nimenomaisesti, että yrityksen kokonaisliikevaihto ”osoittaa” sen koon ja taloudellisen vallan tavalla, joka voi olla likimääräinen ja epätäydellinen, siinä samaan aikaan vahvistetaan, että tätä arviointiperustetta saadaan käyttää silloin kun määritetään, kuinka paljon sakkoa on varoittavan vaikutuksen vuoksi korotettava. Tässä ratkaisussa on se kiistämätön hyvä puoli, että komissio voi sakkojen määrää määrittäessään käyttää objektiivista arviointiperustetta ja soveltaa sitä erotuksetta kaikkiin asianomaisiin yrityksiin.
- 147 Tästä seuraa, että väite, jonka mukaan jonkin yrityksen liikevaihto heijastaa sen taloudellista valtaa vain epätäydellisesti tai likimääräisesti, ei sellaisenaan riitä siihen, ettei kyseistä perustetta pidettäisi merkityksellisenä määritettäessä, kuinka paljon sakon määrää on varoittavan vaikutuksen vuoksi korotettava.
- 148 Aivan kuten kantaja toteaa, kyseisen korotuksen määrittämisellä olevaa tavoitetta, jona on sakon määrän muokkaaminen siten, ettei se ei olisi merkityksetön tai päinvastoin kohtuuton muun muassa kyseisen yrityksen taloudelliseen kapasiteettiin nähden, ei pidä kadottaa näkyvistä (ks. edellä 143 kohta ja siinä mainittu asia Degussa v. komissio, tuomion 283 kohta sekä asia T-410/03, Hoechst v. komissio, tuomio 18.6.2008, Kok., s. II-881, 379 kohta).
- 149 Kantajan esittämien seikkojen nojalla ei ole mahdollista todeta, että sen liikevaihto, jonka komissio otti huomioon, antoi sen taloudellisesta kapasiteetista niin virheellisen kuvan, että kyseinen tavoite olisi sivuutettu nyt esillä olevassa asiassa.
- 150 Aivan ensin on syytä todeta, ettei kantaja ole esittänyt yhtään konkreettista seikkaa esittämiensä perustelujen ja lukujen tueksi, koska kannekirjelmässä ei tältä osin viitata mihinkään asiakirjaan.

- 151 Tämän jälkeen on todettava, että kantaja tyytyy kannekirjelmässä vain vetoamaan siihen, että sillä oli eläkkeisiin perustuvia velkoja, jotka olivat suuremmat kuin se koko antaisi olettaa, ja velkoja, jotka olivat aiheutuneet erään vuonna 1997 tehdyn hankinnan rahoittamisesta, mutta se ei kuitenkaan yksityiskohtaisesti selitä, miten nämä velat konkreettisesti vaikuttaisivat komission huomioon ottaman vuoden 2005 liikevaihdon merkityksellisyyteen.
- 152 On syytä todeta, että – kuten komissio aivan oikein huomauttaa – kyse on useita vuosia koskevista seikoista, jotka eivät siis välttämättä osoita luotettavasti yrityksen taloudellista valtaa riidanalaisen päätöksen tekohetkellä ja joilla muutoin on lähtökohtaisesti vääjäämätön vaikutus yrityksen liikevaihtoon. Kantaja toteaa lisäksi itsekkin kannekirjelmässään, että kyseinen velkaantuminen ”vaikutti sen liiketoimintaan”. Kantaja ei myöskään ole kiistänyt komission perustelua, jonka mukaan kyseiset velat vaikuttivat välttämättä sen liikevaihtoon.
- 153 Lisäksi on syytä korostaa, ettei kantaja selitä, miltä osin liikevaihtoon liittyvä arviointiperuste sen esittämien seikkojen vuoksi ei asianmukaisesti heijastanut sen taloudellista kapasiteettia. Se tyytyy vaatimaan, että komission soveltama korotus yksinkertaisesti vain poistetaan. On kuitenkin syytä todeta, että tällöin kantaja asetettaisiin samaan asemaan kuin Barlo ja Lucite, joihin ei sovellettu minkäänlaista varoittavaan vaikutukseen perustuvaa korotusta. Näiden kahden yrityksen liikevaihdot olivat vuonna 2005 noin 4 ja 13 prosenttia kantajan liikevaihdosta (ks. riidanalaisen päätöksen 36 ja 46 perustelukappale). Vakuuttavien todisteiden puuttuessa väitettä, jonka mukaan kantajan liikevaihto olisi tältä osin harhaanjohtava sen taloudellisen kapasiteetin osalta, ei voida hyväksyä.
- 154 Tästä seuraa, ettei kantaja ole osoittanut vääräksi komission arviointia, jonka mukaan sen liikevaihto antoi ”kohtuullisen ja hyödyllisen tiedon yrityksen taloudellisesta kapasiteetista ja vallasta” (riidanalaisen päätöksen 347 perustelukappale). Näin ollen ja toisin kuin kantaja esittää, komissio on voinut käyttää perustana liikevaihtoa asianmukaista korotusta määrittessään (ks. edellä mm. 146 ja 147 kohta).
- 155 Kantajan väite, jonka mukaan komissio jätti tutkimatta kantajan hallinnollisen menettelyn aikana taloudellisesta kapasiteetistaan esittämät todisteet, on sekin hylättävä. Kyseessä on yhtäältä pelkkä kantajan toteamus, jota ei ole tuettu millään konkreettisella seikalla, kuten esimerkiksi ilmoittamalla ne todisteet, joita komissio ei ottanut huomioon. Toisaalta ja joka tapauksessa riidanalaisesta päätöksestä ilmenee, että komissio tutki kantajan perustelut, joiden mukaan sen liikevaihdossa oli yliarvioitu sen taloudellinen kapasiteetti, ja katsoi, että liikevaihto oli kohtuullinen ja hyödyllinen osoitus sen taloudellisesta kapasiteetista ja vallasta (riidanalaisen päätöksen 343 ja 347 perustelukappale). Vaikka komissio ei olekaan yksityiskohtaisesti vastannut kantajan jokaiseen perusteluun, pelkästään tämän seikan nojalla ei voida todeta, ettei näitä perusteluja ole tutkittu.
- 156 Kantaja väittää lopuksi myös, että korotuksen tarpeellisuutta oli tässä tapauksessa perusteltava sitäkin enemmän, koska – kuten kantaja oli osoittanut – yksikään rikkomuksen todellisista tekijöistä ei ollut sen palveluksessa eikä ollut siinä vastuullisessa asemassa, koska kukaan sen johtajista ei ollut helpottanut rikkomuksen toimeenpanoa ja koska sakko oli määrältään jo hyvin korkea.
- 157 Tästä on riittävää muistuttaa, että komissio on riidanalaisen päätöksen 337–350 perustelukappaleessa rikkomuksen vakavuutta arvioidessaan korottanut sakon laskentapohjaa taatakseen sen ”riittävän varoittavan vaikutuksen, kun huomioon otetaan kunkin yrityksen koko ja taloudellinen valta” (riidanalaisen päätöksen 337 perustelukappale). Tämä sakon määrän laskentavaihe perustuu tarpeeseen sopeuttaa sakon laskentapohja siten, että sakko on riittävän varoittava suhteessa yrityksen kokonaisresursseihin ja sen kykyyn panna liikkeelle sakon maksamiseen tarvittavat varat. Kantajan väitteillä, joiden mukaan yksikään rikkomuksen todellisista tekijöistä ei ollut sen palveluksessa eikä ollut siinä vastuullisessa asemassa eikä kukaan sen johtajista ollut helpottanut rikkomuksen toimeenpanoa, ei ole tässä yhteydessä merkitystä, ja ne ovat siis tehottomia.
- 158 On siis syytä katsoa, että kanneperusteen ensimmäisessä osassa esitetyt perustelut eivät ole sellaisia, että niillä kyseenalaistettaisiin kantajaan riidanalaisen päätöksen 349 ja 350 perustelukappaleessa sovellettu korotus.

159 Kanneperusteen ensimmäinen osa, jolla pyritään tukemaan riidanalaisen päätöksen 2 artiklan kumoamista koskevaa vaatimusta, on näin ollen hylättävä.

Kanneperusteen toinen osa, jonka mukaan suhteellisuusperiaatetta ja yhdenvertaisen kohtelun periaatetta on loukattu

160 Kantaja väittää, että vaikka katsottaisiinkin, että komissiolla on ollut oikeus määrätä yksinomaan liikevaihtoon perustuva varoittava korotus, sen piti kohdella riidanalaisen päätöksen adressaatteja oikeudenmukaisesti ja oikeasuhteisesti. Kantajalle määrätty korotus oli suhteellisesti korkeampi kuin Atofinan, ja näin ollen sillä loukataan suhteellisuusperiaatetta ja yhdenvertaisen kohtelun periaatetta.

161 Tästä on syytä huomauttaa, että – kuten kantaja toteaa – komission kantajan osalta huomioon ottama liikevaihto (8,49 miljardia euroa) on todellakin kuusitoista kertaa pienempi kuin Atofinan (143 miljardia euroa), kun taas kantajan sakkoon sovellettu korotus (50 %) on vain neljä kertaa pienempi kuin Atofinaan sovellettu korotus (200 %).

162 Tämä havainto ei kuitenkaan riitä kyseenalaistamaan kantajalle määrätyn korotuksen tasoa suhteessa sen vetoamiin periaatteisiin.

163 Kyseinen ero toiseen yritykseen sovellettuun kohteluun nähden ei sellaisenaan tarkoita sitä, että kantajan korotus ei olisi oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään, jona riidanalaisen päätöksen 337 perustelukappaleen mukaan on sen sakon määrän vahvistaminen tasolle, joka takaa riittävän varoittavan vaikutuksen, kun huomioon otetaan sen koko ja taloudellinen valta. Kantaja ei esitä kanneperusteen ensimmäisessä osassa tätä koskevia perusteluja.

164 Joka tapauksessa kantajan perustelulla, siltä osin kuin siinä keskitytään Atofinan tilanteeseen, päädyttäisiin – jos sitä pidettäisiin perusteltuna – siihen, että kantajan korotus olisi vain 12,5 prosentin luokkaa (kuusitoista kertaa pienempi korotus kuin Atofinalle määrätty 200 prosentin korotus). Kantajan kokoon ja sen vuoden 2005 liikevaihdon heijastamaan taloudelliseen valtaan nähden tällainen korotus olisi riittämätön tavoiteltavan päämäärän saavuttamiseksi.

165 Toiseksi vaikka katsottaisiinkin, että tätä eroa voitaisiin pitää yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamisena, siitä ei välttämättä seuraisi, että kantajalla olisi oikeus saada määrätty korotus alennetuksi.

166 Komissio on tältä osin todennut aivan oikein, että kantaja yrittää soveltaa yhdistetyissä asioissa T-236/01, T-239/01, T-244/01-T-246/01, T-251/01 ja T-252/01, Tokai Carbon ym. vastaan komissio, 29.4.2004 annetusta tuomiosta (Kok., s. II-1181, 244–249 kohta) ilmenevää ratkaisua ”väärinpäin”. Tuossa asiassa Showa Denko KK:n (jäljempänä SDK) liikevaihto oli ollut kaksi kertaa suurempi kuin VAW Aluminium AG -yrityksen (jäljempänä VAW). Komissio oli määrännyt SDK:lle kuusi kertaa suuremman korotuksen (150 %) kuin VAW:lle (25 %). Unionin yleinen tuomioistuimien päätti tällaisessa tilanteessa korvata SDK:lle määrätyn korotuksen 50 prosentin korotuksella, joka oli siis kaksi kertaa niin suuri kuin VAW:lle määrätty korotus.

167 Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kantajan kaltainen yritys voisi hyväkseen vedota siihen, että yhdenvertaisen kohtelun periaatetta on loukattu, koska sitä suuremmalle yritykselle määrätty korotus ei ole riittävän suuri, jotta näiden kahden yrityksen välinen kokoero tulisi otetuksi huomioon.

168 Kolmanneksi ja joka tapauksessa kantajalle määrätyn korotuksen tason perusteltavuutta yhdenvertaisen kohtelun periaatteen ja suhteellisuusperiaatteen nojalla pitäisi tarvittaessa tutkia myös muihin asianomaisiin yrityksiin sovellettuihin korotuksiin, eikä vain Atofinaan sovellettuun korotukseen, nähden.

- 169 Erityisesti on todettava, kuten oikeuskäytännöstä ilmenee, että ratkaisu, jonka unionin yleinen tuomioistuin tekee tämän kanneperusteen osan tutkittuaan, ei saa vaikuttaa siten, että siitä aiheutuisi kyseiseen rikkomiseen osallistuneiden yritysten epäyhdenvertaista kohtelua (ks. vastaavasti edellä 97 kohdassa mainittu asia *Sarrió v. komissio*, tuomion 97 kohta ja asia *C-407/04 P*, *Dalmine v. komissio*, tuomio 25.1.2007, Kok., s. I-829, 152 kohta).
- 170 Kantaja ei esitä kannekirjelmässä tätä koskevia perusteluja.
- 171 Lisäksi on syytä muistuttaa, että riidanalaisessa päätöksessä määrätty korotukset ovat kasvavassa järjestyksessä seuraavat:
- Barlolle, jonka liikevaihto oli 310,85 miljoonaa euroa (riidanalaisen päätöksen 46 perustelukappale) ei määrätty minkäänlaista korotusta
 - Lucitelle, jonka liikevaihto oli noin 1,14 miljardia euroa (riidanalaisen päätöksen 36 perustelukappale), ei määrätty minkäänlaista korotusta
 - Total-konsernin kolmelle yhtiölle (Arkema, Altuglas ja Altumax), joiden liikevaihto oli 5,71 miljardia euroa (riidanalaisen päätöksen 14 perustelukappale), määrättiin ”hypoteettinen” 25 prosentin korotus (korotuskerroin 1,25) laskettaessa vain näitä kolmea yhtiötä koskevaa, uusimiseen perustuvaa korotusta (ks. riidanalaisen päätöksen alaviite 233). Ratkaistessaan näiden yhtiöiden riidanalaisesta päätöksestä nostamaa kannetta unionin yleinen tuomioistuin lievensi niille määrättyä sakkoa ja laski uudelleen sen kokonaismäärän soveltamalla varoittavan vaikutuksen vuoksi 25 prosentin korotusta (asia T-217/06, *Arkema France ym. v. komissio*, tuomio 7.6.2011, Kok., s. II-2593, 339 ja 340 kohta)
 - kantajalle, jonka liikevaihto vuonna 2005 oli 8,49 miljardia euroa, määrättiin 50 prosentin korotus (korotuskerroin 1,5)
 - Degussalle, jonka liikevaihto oli 11,75 miljardia euroa, määrättiin 75 prosentin korotus (korotuskerroin 1,75)
 - Atofinalle (Total-konsernin viisi yhtiötä) määrättiin 200 prosentin korotus (korotuskerroin 3) Total SA:n vuoden 2005 143,168 miljardin euron suuruisen liikevaihdon perusteella (riidanalaisen päätöksen 349 ja 350 perustelukappale).
- 172 Riidanalaisesta päätöksestä ilmenee siis selvästi, että Atofinan tapaus on ollut erityinen, koska sen liikevaihto oli hyvin paljon suurempi kuin yhdenkään muun kyseessä olleen yrityksen. Komission lähestymistapa muita yrityksiä kohtaan oli sitä vastoin johdonmukainen, koska se vahvisti 25:n, 50:n ja 75:n prosentin korotukset yrityksille, joiden liikevaihdot olivat vastaavasti 5,71, 8,49 ja 11,75 miljardia euroa.
- 173 Komissio ei tosin ole tiukasti noudattanut matemaattisia suhteita, ja etenkin Arkeman ja kantajan korotusten tason suhteellinen ero (prosentteina) (+ 100 prosenttia) on suurempi kuin niiden liikevaihtojen välinen suhteellinen ero (+ 48 prosenttia), ja tämä ero on vähäisempi kantajan ja Degussan kohdalla (+ 50 prosenttia korotuksen ja + 38 prosenttia liikevaihtojen osalta).
- 174 Viimeksi esitetty toteamus ei kuitenkaan riitä osoittamaan, että kantajan vetoamia periaatteita olisi loukattu. Kun näet otetaan huomioon se harkintavalta, joka komissiolla tällä alalla on, ja varoittavuuteen liittyvä tavoite, johon kyseisten korotusten soveltamisella pyritään, komissiota ei voida yhdenvertaisen kohtelun periaatteen eikä suhteellisuusperiaatteen nojalla vaatia varmistamaan, että näiden korotusten tasojen väliset erot vastaisivat tiukasti yritysten liikevaihtojen välisiä eroja (ks. vastaavasti ja analogisesti edellä 145 kohdassa mainittu asia *Evonik Degussa v. komissio* ja neuvosto, tuomion 122 kohta). Oikeuskäytännöstä ilmenee, että vaikka liikevaihto onkin merkityksellinen arviointiperuste, kun sakon määrää vahvistetaan sen riittävän varoittavuuden varmistavalle tasolle,

asianmukaisen sakon vahvistaminen ei kuitenkaan välttämättä ole liikevaihtoon perustuvan pelkän aritmeettisen laskutoimituksen tulos (ks. vastaavasti edellä 128 kohdassa mainittu asia *Musique Diffusion française* ym. v. komissio, tuomion 121 kohta ja edellä 145 kohdassa mainittu asia *Evonik Degussa* v. komissio ja neuvosto, tuomion 120 kohta).

- 175 Tästä seuraa, että sellaisten yritysten kohtelun perusteella, jotka ovat liikevaihtojensa osalta tilanteessa, joka Atofinan tilannetta paremmin on rinnastettavissa kantajan tilanteeseen, ei ole mahdollista todeta yhdenvertaisen kohtelun periaatteen ja suhteellisuusperiaatteen loukkaamista. Sitä vastoin kantajan lausumat sen vaatiessa, että sen kohtelu olisi suhteuttava yksinomaan Atofinan kohteluun, eli että sille määrättävä korotus olisi noin 12,5 prosentin luokkaa (ks. edellä 164 kohta) aiheuttaisivat, jos ne hyväksyttäisiin, sen, että muita asianomaisia yrityksiä kohdeltaisiin epäyhdenvertaisesti.
- 176 Tässä yhteydessä on syytä korostaa myös sitä, että kantaja jättää mainitsematta muun muassa Luciten tapauksen. On muistutettava siitä, että kantaja ja Lucite ovat tehneet rikkomuksen peräjälkeen samalla omaisuudella ja että komissio on määrännyt niille samat sakon laskentapohjat saman liikevaihdon perusteella PMMA-tuotteiden osalta. Siihen saakka näiden kahden yrityksen sakkojen määrät on näin ollen laskettu samalla tavoin, mutta Luciteen – toisin kuin kantajaan – ei ole sovellettu varoittavaan vaikutukseen perustuvaa korotusta. Koska sen liikevaihto oli 7,5 kertaa pienempi kuin kantajan, ei voida väittää, että kantajalle määrätty 50 prosentin korotus olisi mainittujen periaatteiden vastainen.
- 177 Kanneperusteen toinen osa, jolla pyritään tukemaan riidanalaisen päätöksen 2 artiklan kumoamista koskevaa vaatimusta, on näin ollen hylättävä.
- 178 Kantajan neljännessä kanneperusteessa esittämillä seikoilla ei edellä olevista syistä voida myöskään perustella sakon määrän alentamista unionin yleisen tuomioistuimen täyden harkintavallan nojalla siltä osin kuin sen laskentapohjaa on korotettu varoittavan vaikutuksen vuoksi. Tämä kanneperuste on näin ollen hylättävä kokonaisuudessaan.

Viides kanneperuste, jonka mukaan kieltäytyminen alentamasta komission kanssa tehdyn yhteistyön perusteella sakon määrää ei ole perusteltua

- 179 Tämä kanneperuste jakautuu kahteen osaan. Kantaja moittii ensimmäisessä osassa komissiota siitä, että se kieltäytyi myöntämästä kantajalle lievennystä sakkoon yhteistyötiedonannon perusteella. Toisessa osassa kantaja väittää toissijaisesti, että komission olisi pitänyt ainakin myöntää, että kantajan kyseisen tiedonannon soveltamisalaan kuulumaton yhteistyö oli ollut hyödyllistä.

Kanneperusteen ensimmäinen osa, joka koskee kieltäytymistä myöntämästä lievennystä sakkoon yhteistyötiedonannon perusteella

- 180 Kanneperusteen tämä osa perustuu pääasiallisesti kahteen väitteeseen. Kantaja moittii komissiota yhtäältä siitä, että tämä totesi virheellisesti, että kantajan toimittamat tiedot eivät tuoneet mitään lisäarvoa sen tutkimukselle. Toisaalta se väittää sen seikan, että se oli toimittanut nämä tiedot myöhemmin kuin muut asianomaiset yritykset, johtuneen komission menettelystä.

– Yhteistyötiedonantoon perustuvassa hakemuksessa olleiden tietojen lisäarvon virheellinen arviointi

- 181 Aluksi on syytä muistuttaa, että komissiolla on sakkojen laskentatavan osalta laaja harkintavalta ja että se voi ottaa tältä osin huomioon lukuisia tekijöitä, joihin kuuluu kyseessä olevien yritysten yhteistyö tämän toimielimen yksiköiden suorittaman tutkinnan aikana. Komissiolla on laaja harkintavalta, kun se arvioi yrityksen yhteistyön laatua ja hyödyllisyyttä muun muassa suhteessa muiden yritysten myötävaikutukseen asian selvittämisessä (asia C-328/05 P, *SGL Carbon* v. komissio, tuomio 10.5.2007, Kok., s. I-3921, 81 ja 88 kohta).

- 182 Jotta sakkojen lievennystä voidaan perustella yhteistyötiedonannon perusteella, toimitetuista tiedoista on voitava katsoa ilmenevän, että yritys on harjoittanut todellista yhteistyötä, kun otetaan huomioon, että sakon lieventämisen tarkoituksena on palkita yritys hallinnollisen menettelyn aikaisesta toiminnasta, jonka avulla komissio on voinut helpommin todeta rikkomisen (ks. vastaavasti edellä 116 kohdassa mainittu asia Erste Group Bank ym. v. komissio, tuomio 305 kohta). Kyseisen yrityksen on toiminnallaan helpotettava komission tehtävää eli unionin kilpailusääntöjen rikkomisten toteamista ja niistä rankaisemista (ks. edellä 54 kohdassa mainittu asia JFE Engineering ym. v. komissio, tuomion 499 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) ja ilmennettävä todellista yhteistyöhenkeä (edellä 112 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 395 ja 396 kohta).
- 183 Kun lievennyksen olemassaolon syy otetaan huomioon, komissio ei voi sivuuttaa toimitettujen tietojen hyödyllisyyttä, jota on välttämättä tarkasteltava suhteessa sen hallussa jo oleviin todisteisiin (yhdistetyt asiat T-456/05 ja T-457/05, Gütermann ja Zwicky v. komissio, tuomio 28.4.2010, Kok., s. II-1443, 221 kohta).
- 184 Lisäksi vaikka komission on perusteltava ne syyt, joiden nojalla se katsoo, että yritysten yhteistyötiedonannon puitteissa toimittamat seikat merkitsevät myötävaikutusta, joka oikeuttaa määrättävän sakon lieventämiseen tai ei, on sitä vastoin yritysten, jotka haluavat riitauttaa komission tästä tekemän päätöksen, tehtävänä osoittaa, ettei komissio olisi ilman näiden yritysten vapaaehtoisesti toimittamia tietoja voinut näyttää toteen kilpailusääntöjen rikkomisen olennaista osaa eikä siis tehdä päätöstä, jossa määrätään sakkoja (edellä 116 kohdassa mainittu asia Erste Group Bank ym. v. komissio, tuomion 297 kohta).
- 185 Komissio on yhteistyötiedonannossa määritellyt ne edellytykset, joilla komission kanssa kartelleja koskevissa tutkimuksissa yhteistyössä olevat yritykset voidaan vapauttaa sakoista tai joilla niille muussa tapauksessa määrättävää sakkoa voidaan lieventää.
- 186 Komissio on muun muassa katsonut, että yritykset, jotka eivät täytä sakoista vapauttamiselle asetettuja edellytyksiä, voivat saada kuitenkin niihin lievennystä (yhteistyötiedonannon 20 kohta). Kyseisen tiedonannon 21 kohdasta ilmenee, että sakkojen lieventämiseksi ”yrityksen on toimitettava komissiolle epäilyistä kilpailusääntöjen rikkomisesta todisteita, joilla on merkittävää lisäarvoa suhteessa komission hallussa jo oleviin todisteisiin, ja sen on lopetettava osallistumisensa epäilyyn kilpailusääntöjen rikkomiseen viimeistään siinä vaiheessa, kun se toimittaa todisteet”.
- 187 Yhteistyötiedonannon 22 kohdassa täsmennetään lisäksi seuraavaa:
- ”Käsitteellä ’lisäarvo’ viitataan siihen, missä määrin toimitetut todisteet luonteensa ja/tai yksityiskohtaisuutensa vuoksi parantavat komission mahdollisuuksia vahvistaa kyseessä olevat tosiseikat. Arvioidessaan tätä komissio katsoo yleensä kirjallisten todisteiden, jotka ovat peräisin ajankohdalta, jota tosiseikat koskevat, olevan arvokkaampia kuin jälkeinpäin tuotetut todisteet. Samoin kyseessä oleviin tosiseikkoihin suoraan liittyvät todisteet katsotaan yleensä arvokkaammiksi kuin todisteet, jotka liittyvät niihin vain välillisesti.”
- 188 Komissio on riidanalaisessa päätöksessä todennut, että kantaja oli pyytänyt yhteistyötiedonannon soveltamista 18.10.2004 sen jälkeen, kun komissio oli (20.12.2002) vastaanottanut Degussan, Atofinan (3.4.2003) ja Luciten (11.7.2003) kyseiseen tiedonantoon perustuvat hakemukset (riidanalaisen päätöksen 416 perustelukappale). Riidanalaisen päätöksen 417 perustelukappaleessa todetaan, että komissio oli yhteistyötiedonannon nojalla tutkinut kantajan myötävaikutuksen siinä ajallisessa järjestyksessä, jossa tiedonannot oli annettu, määrittääkseen, toiko se kyseisen tiedonannon 21 kohdassa tarkoitettua merkittävää lisäarvoa. Näiden arviointiperusteiden nojalla komissio katsoi, että kantajan toimittamat todisteet eivät tuoneet yhteistyötiedonannossa tarkoitettua merkittävää lisäarvoa (riidanalaisen päätöksen 417 perustelukappale).
- 189 Kantaja väittää nyt esillä olevassa asiassa ensisijaisesti, että komissio on soveltanut väärää oikeudellista perustetta hylätessään sen sakon lieventämisestä tekemän hakemuksen, koska viimeksi mainittu on riidanalaisen päätöksen 419 perustelukappaleessa todennut, että kantajan toimittamat asiakirjat eivät

olleet mahdollistaneet sitä, että komissio olisi voinut ”vahvistaa tosiseikat”. Kantaja väittää, että yhteistyötiedonannon 21 kohdan nojalla asianmukainen peruste olisi ollut peruste, joka liittyy komission tosiseikkojen vahvistamiskyvyn lujittamiseen.

190 Tämä perustelu ei perustu tosiasioihin, ja se on hylättävä.

191 Kuten edellä 188 kohdassa on todettu, riidanalaisen päätöksen 416–419 perustelukappaleesta ilmenee selvästi, että komissio on soveltanut oikein yhteistyötiedonannon asian kannalta merkityksellistä säännöstä eli sen 21 kohtaa, soveltaessaan ”merkittävään lisäarvoon” liittyvää perustetta (ks. edellä 188 kohta). Lisäksi komissio on 11.8.2005 päivätyssä kirjeessään, jolla se ilmoitti kantajalle sen sakon lieventämisestä tekemän hakemuksen hylkäämisestä, todennut, että ”[kantajan] toimittamat todisteet eivät tuo[neet] [yhteistyötiedonannon] 21 ja 22 kohdassa tarkoitettua merkittävää lisäarvoa”, joten siinä mainittiin näin merkityksellinen arviointiperuste.

192 Toiseksi kantaja väittää, että sen toimittamat tiedot täyttävät yhteistyötiedonannon 21 ja 22 kohdassa asetetut edellytykset.

193 Tästä on syytä muistuttaa, että edellä 184 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaan kantajan tehtävänä on osoittaa, että mainitut edellytykset täyttyvät. On korostettava, että vaikka kantaja kannekirjelmässään yleisesti ja näyttöä esittämättä viittaa niihin suuriin ponnisteluihin, joihin se oli ryhtynyt ollakseen yhteistyössä komission kanssa, tuomalla esiin ”lukuisat informaatioteknologian asiantuntijoiden työpäivät” ja ”ulkopuolisten neuvonantajien tutkimukseen käyttämät yli tuhat tuntia”, jotka olivat johtaneet ”varmuuskopiojärjestelmistä ja palvelimilta löytyneiden 168 asiakirjan” vapaaehtoiseen ilmoittamiseen komissiolle, sen tässä väitteessä kehittelemät lausumat nojautuvat todellisuudessa muutamaa riidanalaisen päätöksen 101, 104, 115 ja 156 perustelukappaleessa mainittuun, rikkomisen aikaiseen asiakirjaan. Se väittää, että nämä asiakirjat vahvistivat komission näkemystä ja auttoivat tätä tutkinnassa, koska tämä lainaa niitä riidanalaisessa päätöksessä ja koska kyse on tässä tutkinnassa harvinaisista ajankohtaisista asiakirjoista. Yhteistyötiedonannossa annetaan sen mukaan lisäksi suuri arvo tällaisille ajankohtaisille asiakirjoille.

194 Komission arviointia ei kuitenkaan voida kyseenalaistaa näillä perusteluilla.

195 Ensinnäkin riidanalaisen päätöksen 101 perustelukappaleessa mainitussa kantajan sisäisessä sähköpostissa viitataan vuoden 1998 toiseen neljännekseen liittyviä hinnankorotuksia koskevaan sopimukseen ja valettujen levyjen 5 prosentin korotukseen 1.1.1999 Yhdistyneen kuningaskunnan markkinoilla (ks. riidanalaisen päätöksen alaviite 27). Samoin riidanalaisen päätöksen 156 perustelukappaleessa mainituissa asiakirjoissa mainitaan vuoden 1998 jälkimmäistä vuosipuoliskoa koskevat hinnankorotukset. Kuten komissio toteaa, riidanalaisesta päätöksestä ilmenee (ks. esimerkiksi riidanalaisen päätöksen 155, 157 ja 158 perustelukappale), että se jo ennen kyseisten asiakirjojen vastaanottamista tiesi vuoden 1998 jälkimmäistä vuosipuoliskoa koskevista hintakeskusteluista ja hintojen korotuksiin Euroopan tasolla liittyvistä sopimuksista.

196 Riidanalaisen päätöksen 101 perustelukappaleessa mainittu asiakirja on tosin, kuten kantaja korostaa, mahdollistanut sen, että komissio saattoi esittää tavan, jolla kyseiset kilpailunvastaiset kokoukset pidettiin. Samoin riidanalaisen päätöksen 156 perustelukappaleessa mainitut asiakirjat osoittavat, miten hinnankorotukset pantiin toimeen. Kyse on kuitenkin vain tiedoista, jotka mahdollistivat sellaisten hinnankorotusten asettamisen asiayhteyteensä, joista komissiolla jo oli riittävät todisteet.

197 Toiseksi kantajan kahdesta sisäisestä sähköpostista, jotka mainitaan riidanalaisen päätöksen 104 perustelukappaleessa ja riidanalaisen päätöksen alaviitteessä nro 31 sen osoittamiseksi, ettei hinnankorotuksia aina pantu toimeen (ks. riidanalaisen päätöksen alaviite 31), on syytä todeta, että ennen kuin komissio vastaanotti nuo asiakirjat, se oli jo saanut siitä tiedon ja sillä oli siitä todisteita, kuten useista riidanalaisen päätöksen perustelukappaleista ilmenee (ks. esimerkiksi riidanalaisen päätöksen 110, 120, 123, 125, 128, 129, 134, 140, 143, 148, 167 ja 184 perustelukappale). Se kantajan

esittämä seikka, että kyse on riidanalaisen päätöksen 4.2.3 kohdassa, jonka otsikko on ”Hintasopimusten toimeenpano ja valvonta”, mainituista, rikkomisen aikaisista ainoista asiakirjoista, ei sellaisenaan osoita sen merkittävää lisäarvoa.

- 198 Kolmanneksi riidanalaisen päätöksen 115 perustelukappaleessa mainittua kokousta koskevasta selonteosta on todettava, että tuo asiakirja pelkästään vahvistaa, että kantajan ja Degussan välillä pidettiin tuona ajankohtana kokous, sillä sen kilpailunvastaisuutta koskevat tiedot antoi Degussa. Lisäksi on syytä todeta, että kantaja väittää käsiteltävässä asiassa nimenomaan, että kyseisessä asiakirjassa mainittua kokousta pidetään laillisena, eikä se siis voi pätevästi väittää, että sillä olisi ollut merkittävää lisäarvoa komissiolle.
- 199 Lisäksi on syytä korostaa, ettei kantaja kiistä komission arviointia, jonka mukaan sillä oli jo edellä mainittujen asiakirjojen vastaanottohetkellä riittävästi ratkaisevia todisteita muilta yrityksiltä tosiseikkojen selvittämiseksi. Kantaja väittää kuitenkin, että yhteistyötiedonannon mukaan kysymys ei ole siitä, oliko komissio jo saanut ”riittävästi todisteita” todistaakseen näkemyksensä olevan perusteltu, vaan siitä, ”vahvistivatko” todisteet tuota näkemystä. Kantaja toteaa, että olipa näkemys vaikka kuinka kestävä, sitä voidaan aina vahvistaa lisätodisteilla tai paremmilla todisteilla ja muun muassa ajankohtaisilla asiakirjoilla.
- 200 Nämä lausumat eivät voi menestyä. Ne nimittäin merkitsevät, että kaikkien kartellialan päätöksessä mainittujen seikkojen ja sitäkin suuremmalla syyllä ajankohtaisen asiakirjan olisi katsottava tuovan yhteistyötiedonannossa tarkoitettua ”merkittävää lisäarvoa” ja oikeuttavan siis sakon lieventämiseen. Tällainen lopputulos olisi edellä 181–183 kohdassa mainitun oikeuskäytännön vastainen.
- 201 Näin on esimerkiksi katsottu, että lausunto, jossa pelkästään tiettyssä määrin vahvistetaan komissiolla jo oleva lausunto, ei helpottanut komission tehtävää merkittävästi eikä siten siinä määrin, että sen vuoksi olisi ollut perusteltua lieventää sakkoa yhteistyön perusteella (ks. edellä 183 kohdassa mainittu asia Gütermann ja Zwicky v. komissio, tuomion 222 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Tästä seuraa, ettei pelkästään sillä seikalla, että jostakin asiakirjasta on tiettyä hyötyä komissiolle ja että se vetoaa siihen päätöksessään, voida perustella sakon lieventämistä yhteistyön perusteella.
- 202 Lisäksi on syytä todeta, että kantaja keskittää lausumansa yhteistyötiedonannon 22 kohdan sanamuotoon, jonka mukaan on syytä tarkistaa, ”[parantavatko] toimitetut todisteet – – komission mahdollisuuksia vahvistaa kyseessä olevat tosiseikat”. Tuosta kohdasta ilmenee kuitenkin selvästi, että siinä määritellään käsite ”lisäarvo”, kun taas sakon lieventämisen asianmukaisuuden arvioinnin kannalta merkityksellinen peruste, josta määrätään kyseisen tiedonannon 21 kohdassa, on ”merkittävää lisäarvoa” koskeva peruste. Kantaja ei edes yritä osoittaa, miten sen vetoamat asiakirjat olisivat ”merkittävästi” helpottaneet komission tehtävää.
- 203 Tästä seuraa, ettei kantaja ole osoittanut, että edellä 188 mieliin palautetussa komission päätelmässä olisi selvä arviointivirhe.
- 204 Tämä väite on näin ollen hylättävä.
- Komission vastuu siitä, että kantaja toimitti tietonsa myöhemmin kuin muut asianomaiset yritykset
- 205 Kantaja moittii komissiota siitä, että se oli menettelyllään aiheuttanut sen, että kantaja teki yhteistyötiedonantoon perustuvan hakemuksensa myöhään.
- 206 Kantaja väittää ensiksi, että komissio laiminlöi velvollisuuttaan ilmoittaa sille tutkinnasta yli vuoden ajan siitä, kun muut kartelliin osallistujat olivat saaneet tutkinnasta tiedon.
- 207 Tästä on korostettava, ettei kantaja väitä, että sen puolustautumisoikeuksia olisi loukattu sillä, että tutkinnasta ilmoitettiin sille liian myöhään. Sitä vastoin se väittää, että mahdollisuudet saada sakon määrää alennetuksi sen komission kanssa tekemän yhteistyön perusteella olivat vaarantuneet.

- 208 Tästä on muistutettava, että ensimmäinen kantajalle tutkinnassa osoitettu tutkintatoimenpide eli tietojensaantipyyntö esitettiin 29.7.2004 (ks. edellä 10 kohta). Degussa teki immuniteettihakemuksensa 20.12.2002 ja muut asianomaiset yritykset (Atofina, Barlo ja Lucite) saivat välttämättä tiedon tutkinnasta 25.3.2003, jolloin tarkastukset niiden tiloissa alkoivat (ks. edellä 7 kohta). Atofina ja Lucite esittivät lisäksi 3.4. ja 11.7.2003 yhteistyötiedonantoon perustuvat hakemuksensa, jotka hyväksyttiin (ks. edellä 8 ja 28 kohta).
- 209 Kantajan tilanne siis eroaa riidanalaisen päätöksen kaikkien niiden muiden adressaattien, jotka voivat hakea sakon lieventämistä yhteistyötiedonannon perusteella, tilanteesta, koska ensimmäinen tutkintatoimenpide kohdistui siihen kuusitoista kuukautta myöhemmin kuin näihin yrityksiin. Kuten edeltä ilmenee (ks. esimerkiksi edellä 183 kohta), yhteistyötiedonantoon perustuvan hakemuksen esittämishetki voi olla määräävä sakon lieventämismahdollisuuksien kannalta katsoen.
- 210 Päinvastoin kuin kantaja väittää, kyseinen seikka ei kuitenkaan ole luonteeltaan sellainen, että se tekisi tyhjäksi komission kantajan yhteistyön hyödyllisyydestä tekemän arvioinnin ja johtaisi sakon lieventämiseen tällä perusteella.
- 211 Kantaja ei toisaalta vetoa minkäänlaiseen oikeussääntöön, joka voisi olla perustana sille, että komissiolla oli tuossa vaiheessa velvollisuus erityisesti ilmoittaa kantajalle tutkinnasta tai toteuttaa siihen kohdistuvia tutkintatoimenpiteitä mahdollistaakseen sen, että kantaja saattaisi hyvissä ajoin esittää yhteistyötiedonantoon perustuvan hakemuksen.
- 212 Kantaja on lisäksi istunnossa erääseen unionin yleisen tuomioistuimen esittämään kysymykseen vastatessaan nimenomaisesti myöntänyt, että sen – kuten kaikkien muidenkin asianomaisten yritysten – oli ollut mahdollista jättää yhteistyötiedonantoon perustuva hakemus milloin tahansa ja että asiakirja-aineistoon kuuluvat asiakirjat osoittivat, että se olisi voinut jo ennen siihen kohdistunutta ensimmäistä tutkintatoimenpidettä tietää, että metakrylaattialalla oli käynnissä tutkinta (ks. myös jäljempänä 216 ja 217 kohta).
- 213 Muilta osin on syytä muistuttaa muun muassa, että 6.2.1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17 – [EY 81] ja [EY 82] artiklan ensimmäinen soveltamisasetus (EYVL 1962, 13, s. 204), joka oli voimassa 30.4.2004 asti, 11 ja 14 artiklasta ja tuon ajankohdan jälkeen sovellettavan asetuksen N:o 1/2003 18–20 artiklasta ilmenee selvästi, että komissio ”voi” toteuttaa tietojensaantipyyntöjen tai tarkastusten kaltaisia tutkintatoimenpiteitä. Kuten komissio väittää, mikään säännös ei velvoita sitä toteuttamaan näitä toimenpiteitä samanaikaisesti kaikissa asianomaisissa yrityksissä.
- 214 Komissio on lisäksi erääseen unionin yleisen tuomioistuimen esittämään kirjalliseen kysymykseen vastatessaan todennut, että heti Luciten 7.4.2003 eli hieman 25.3.2003 toimitettujen tarkastusten jälkeen päivätyin kirjeen saatuaan se tiesi, että kantaja oli mahdollisesti sekaantunut asiaan. Se toteaa kuitenkin, että tutkintaan liittyneiden välittömien tarpeiden vuoksi se ei ollut tuolloin pitänyt tarpeellisenä ottaa yhteyttä kantajaan. Koska rikkomuksen tehnyt liiketoimintayksikkö, ICI Acrylics, oli luovutettu Lucitelle, komissio oli olettanut, että tämä viimeksi mainittu yritys kykeni tuossa vaiheessa paremmin vastaamaan kartellia koskeviin kysymyksiin, koska sillä oli mahdollisuus saada tietoja asiakirjoista ja kuulla asianomaisia työntekijöitä.
- 215 Koska kantaja ei ole istunnossa kiistänyt tätä arviota, on selvää, että päätös olla ennen 29.7.2004 toteuttamatta kantajan luona tutkintatoimenpiteitä perustui objektiivisiin seikkoihin.
- 216 Toisaalta ja olipa miten hyvänsä, komissio on erääseen unionin yleisen tuomioistuimen esittämään kirjalliseen kysymykseen vastatessaan esittänyt kaksi asiakirjaa, jotka osoittavat, että komissio julkisti kyseisen tutkinnan 14.4.2003 ja Lucite 17.6.2003 eli ennen kuin Lucite 11.7.2003 teki yhteistyötiedonantoon perustuvan hakemuksen ja paljon ennen kuin kantaja 18.10.2004 teki samanlaisen hakemuksen.

- 217 Kantaja ei voi näin ollen väittää, että sen yhteistyötiedonantoon perustuvan hakemuksen jättämisen viivästyminen olisi johtunut komission menettelystä. Kantaja on lisäksi unionin yleisen tuomioistuimen istunnossa esittämään kysymykseen vastatessaan myöntänyt, että edellä mainitut asiakirjat huomioiden se olisi voinut tietää tutkinnan olevan käynnissä. Se on siis todennut, että sen komissioon kohdistamat väitteet keskittyisivät vastedes pikemminkin siihen tapaan, jolla viimeksi mainittu oli menetellyt yhteydenpidoissaan Luciten kanssa (ks. jäljempänä 219 kohta ja sitä seuraavat kohdat).
- 218 Tästä seuraa, että lausumat, joiden mukaan tutkinnasta ilmoittaminen viivästyi, on hylättävä.
- 219 Toiseksi kantaja moittii komissiota siitä, että tämä oli ilmoittanut Lucitelle, ettei kantaja tiennyt tutkinnasta, ja oli kehottanut Lucitea olemaan tästä kantajalle kertomatta.
- 220 Kantaja on lisäksi istunnossa väittänyt, että tavalla, jolla komissio oli menetellyt yhteydenpidoissaan Luciten kanssa muun muassa 8.3.2003 tuolle yritykselle osoitetussa kirjeessään, loukattiin hyvän hallinnon ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteita. Komissio oli sen mukaan ilmoittanut Lucitelle, ettei kantaja ollut vielä tehnyt yhteistyötiedonantoon perustuvaa hakemusta, ja se ei siis ollut käsitellyt asianomaisia yrityksiä yhdenvertaisesti yhteistyötiedonantoa soveltaessaan. Kantaja vaatii siis edellä mainittujen periaatteiden loukkaamisen perusteella sakon määrän alentamista perustamalla vaatimuksensa unionin yleisen tuomioistuimen edellä 148 kohdassa mainitussa asiassa Hoechst vastaan komissio antamaan tuomioon.
- 221 Tästä on aluksi syytä todeta, että kantaja ei ole kirjelmässään tässä yhteydessä nimenomaisesti vedonnut hyvän hallinnon ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteisiin. Se on kuitenkin laajasti moittinut sitä tapaa, jolla komissio oli menetellyt yhteydenpidoissaan Luciten kanssa, toteamalla muun muassa, että komission menettely oli ollut synnä siihen, ettei kantajalle ”ol[lu]t] ilmoitettu tutkinnasta yhtäläisesti, kuten muille kartelliin osallistuneille,” ja että komissio oli ”sekaantunut kilvoitteluun [kantajan] vahingoksi”. Näin ollen on syytä todeta, että istunnossa esitetyillä lausumilla laajennetaan kannekirjelmässä esitettyä kanneperustetta ja nämä lausumat ovat tähän laajalti sidoksissa, joten ne on unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 48 artiklan nojalla otettava tutkittavaksi (ks. vastaavasti asia C-430/00 P, Dürbeck v. komissio, määräys 13.11.2001, Kok., s. I-8547, 17 kohta; yhdistetyt asiat C-402/05 P ja C-415/05 P, Kadi ja Al Barakaat International Foundation v. neuvosto ja komissio, tuomio 3.9.2003, Kok., s. I-6351, 278 ja 279 kohta ja asia T-231/99, Joynson v. komissio, tuomio 21.3.2002, Kok., s. II-2085, 156 kohta), kuten kantaja on istunnossa väittänyt. Komissio, jota on kehoitettu esittämään tätä koskevat huomautuksensa, ei myöskään ole vastustanut näiden lausumien tutkittavaksi ottamista.
- 222 Sitten on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan silloin, kun unionin toimielimillä on harkintavaltaa, jotta ne kykenisivät suorittamaan tehtävänsä, unionin oikeusjärjestyksessä annettujen takeiden noudattamisella hallinnollisissa menettelyissä on sitäkin perustavanlaatuisempaa merkitystä. Näihin takeisiin kuuluu muun muassa se, että toimivaltainen toimielin tutkii huolellisesti ja puolueettomasti kaikki käsiteltävän yksittäistapauksen merkitykselliset seikat (asia C-269/90, Technische Universität München, tuomio 21.11.1991, Kok., s. I-5469, 14 kohta ja asia T-44/90, La Cinq v. komissio, tuomio 24.1.1992, Kok., s. II-1, 86 kohta). Kyseinen velvollisuus johtuu hyvän hallinnon periaatteesta (ks. vastaavasti edellä 53 kohdassa mainittu asia Volkswagen v. komissio, tuomion 269 ja edellä 148 kohdassa mainittu asia Hoechst v. komissio, tuomion 129 kohta).
- 223 Yhdenvertaisen kohtelun periaatteen osalta on todettava, että komissio ei saa yritysten sen kanssa harjoittamaa yhteistyötä arvioidessaan jättää huomiotta tätä yhteisön oikeuden yleistä periaatetta, jota vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan loukataan, jos toisiinsa rinnastettavia tapauksia kohdellaan eri tavalla tai jos erilaisia tapauksia kohdellaan samalla tavalla, ellei tällaista kohtelua voida objektiivisesti perustella (ks. edellä 148 kohdassa mainittu asia Hoechst v. komissio, tuomion 130 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 224 Näiden periaatteiden valossa on siis tutkittava, miten komissio menetteli yhteydenpidoissaan Luciten kanssa.

- 225 Kantajan tältä osin esittämät lausumat perustuvat komission ja Luciten väliseen yhteydenpitoon hallinnollisen menettelyn aikana.
- 226 Lucite ilmoitti 7.4.2003 – eli vähän 25.3.2003 toimitetun tarkastuksen jälkeen ja ennen kuin se jätti yhteistyötiedonantoon perustuvan hakemuksensa – päivätyllä kirjeellä ensin komissiolle, että kantaja oli ollut ”business under investigationin” omistaja melkein koko 17.3.2003 päivätyssä tarkastuspäätöksessä ilmoitetun ajanjakson ajan, ja se totesi, että sen mahdollinen vastuu saattoi koskea ainoastaan vuoden 1999 lokakuussa alkanutta ajanjaksoa. Sitten Lucite kysyi, ”o[liko] komissio ottanut yhteyttä ICI plc:hen tai aiko[iko] se näin tehdä tutkintansa yhteydessä”. Se täsmensi, että ”jollei näin ollut, [se] pyy[täisi] komissiolta vahvistusta siitä, vastustiko se sitä, että [Lucite] ottaisi yhteyttä ICI plc:hen ja antaisi tämän aikanaan ottaa yhteyttä sen työntekijöihin sekä antaisi tälle tietoja ICI Acrylicsiin liittyvistä asiakirjoista, jotta tämä voisi valmistella puolustuksensa”.
- 227 Asiaa käsittelevän yksikön päällikkö vastasi 8.5.2003 päivätyssä kirjeessä seuraavasti:
- ”– – Haluaisin ilmoittaa teille, ettemme ota kantaa siihen, ottaako Lucite yhteyttä ICI plc:hen. Haluan kuitenkin kiinnittää huomionne siihen, että tässä asiassa on jo myönnetty ehdollinen sakkoimmunitaetti ja että muut menettelyssä asianosaisina olevat yhtiöt voivat näin ollen hakea sakkojen lieventämistä vain [yhteistyö]tiedonannon perusteella. Sakkojen lieventämistä voidaan lisäksi myöntää vain yhdelle yksittäiselle yritykselle. Kahden tai kolmen yhtiön ei siis ole mahdollista tehdä yhteistä sakkojen lieventämistä koskevaa hakemusta – –”.
- 228 Kantajan mukaan Lucitelle ilmoitettiin edellä mainitulla komission kirjeellä, ettei kantaja tiennyt tutkinnasta. Lisäksi se toteaa Luciten uskoneen, että komissio varoitti kyseisessä kirjeessä ja myöhemmissä suullisissa yhteydenotoissa ottamasta yhteyttä kantajaan.
- 229 Tämän tulkinnan tueksi kantaja viittaa myös Luciten myöhempiin kirjelmiin, jotka laadittu sen jälkeen, kun se 11.7.2003 jätti yhteistyötiedonantoon perustuvan hakemuksensa ja kun komissio 29.7.2004 päivätyllä tietojensaantipyynnöllä virallisesti ilmoitti kantajalle tutkintapyynnöstä (ks. edellä 10 kohta).
- 230 Luciten asianajaja totesi 12.8.2004 kantajalle osoitetussa sähköpostissa muun muassa seuraavaa: ”Kuten keskustelumme aikana mainitsin, tutkinnan kuluessa on tehty huomautuksia, joista ilmenee, että komissio ei pitänyt siitä, että Lucite keskustelee asiasta ICI:n kanssa”.
- 231 Kantaja tukeutuu samoin erääseen Luciten asianajajan 3.9.2004 komission asiaa hoitavalle virkamiehelle osoittamaan sähköpostiin, jossa tämä totesi, että ”ICI o[li] pyytänyt Lucitelta tiettyjä asiakirjoja ja sen apua, mihin Lucitella ei o[llut] sopimusperusteista velvollisuutta suostua”. Lisäksi Lucite täsmensi, että ”se [pidättyi] hyväksymästä tällaisia pyyntöjä ilman komission kannasta annettua kirjallista vahvistusta siltä osin kuin kyse on sen sakon lieventämisestä tekemästä hakemuksesta” ja että näin oli ”osittain sen vaikutelman vuoksi, jonka [se] oli saanut komission kanssa käytyjen puhelinkeskustelujen ja aikaisempien yhteydenottojen perusteella ja jonka mukaan viimeksi mainittu ei ollut ottanut yhteyttä ICI:hin eikä toivonut [senkään] niin tekevän (vaikka komissio oli 8.5.2003 päivätyssä kirjeessään virallisesti ilmoittanut, ettei se ottaisi kantaa tähän kysymykseen)”.
- 232 Komissio totesi eräässä 7.9.2004 Lucitelle osoitetussa kirjeessä, ettei se nähnyt ongelmia siinä, että Lucite antaisi kantajan ottaa yhteyttä Luciten työntekijöihin ja antaisi tälle tietoja asiakirjoista. Samalla se jyrkästi kiisti antaneensa Lucitelle minkäänlaisia ohjeita yhteydenpidosta kantajan kanssa.
- 233 Lucite muistutti tähän viimeksi mainittuun kirjeeseen 7.9.2004 komissiolle osoitetussa kirjeessä vastatessaan aluksi komission 8.5.2003 päivätyn kirjeen sisällöstä, ja sitten se totesi seuraavaa:
- ”Komission kanssa käytyjen puhelinkeskustelujen ja kirjallisen tietojenvaihdon (jotka voimme osoittaa yksityiskohtaisesti, jos se on tarpeen) aikana Lucitelle oli selvää, että komissio oli päättänyt olla ottamatta yhteyttä ICI plc:hen tähän mennessä.

Nämä tekijät huomioiden ja [yhteistyö]tiedonantoon perustuvan komission tutkintaan liittyvän täydellisen ja systemaattisen yhteistyön hengessä Lucite päätteli – mielestämme aivan oikein – että komissio ei olisi suhtautunut myönteisesti siihen, että Lucite olisi ottanut yhteyttä ICI plc:hen kyseisen tutkinnan tiimoilta, vaikka – kuten tämänpäiväisessä kirjeessänne korostatte – komissio ei ollut antanut virallista 'ohjetta' tästä kysymyksestä.”

- 234 Toisin kuin kantaja väittää (ks. edellä 220 kohta), edellä mainittujen yhteydenpitojen ja muun muassa 8.5.2003 päivätyn komission kirjeen nojalla ei ole mahdollista todeta, että komissio olisi toiminnallaan loukannut hyvän hallinnon tai yhdenvertaisen kohtelun periaatetta.
- 235 Näistä yhteydenpidoista ilmenee – kuten komissio aivan oikein väittää – selvästi, ettei se ollut antanut Lucitelle minkäänlaisia virallisia ohjeita, jotka olisivat koskeneet mahdollisuutta ottaa yhteyttä kantajaan tutkinnan tiimoilta. Se on nimittäin 8.5.2003 päivätysssä kirjeessä nimenomaisesti todennut, ettei se ottaisi kantaa tähän kysymykseen. Lisäksi Lucite itsekin myöntää kirjelmässään, ettei komissio ollut antanut tällaista ohjetta, ja se viittaa pelkästään ”vaikutelmaansa”, jonka mukaan komissio ”ei olisi suhtautunut myönteisesti siihen, että [se] olisi ottanut yhteyttä [kantajaan]”.
- 236 Yleinen viittaus, jonka Lucite tekee komission kanssa käytyihin puhelinkeskusteluihin ja muihin yhteydenpitoihin (ks. edellä 231 ja 233 kohta), ei komission kiistäminen (ks. edellä 232 kohta) huomioiden ja muiden todisteiden puuttuessa riitä osoittamaan, että sille olisi todellakin annettu tällaiset ohjeet.
- 237 Komissio ei myöskään ole ilmaissut Lucitelle, päinvastoin kuin kantaja väittää, oliko se jo ottanut yhteyttä viimeksi mainittuun tutkinnan tiimoilta tai oliko kantaja jo jättänyt yhteistyötiedonantoon perustuvan hakemuksen.
- 238 Lucite on tosin voinut järkevästi ottaen ymmärtää 8.5.2003 päivätyn kirjeen siten, ettei Luciten intressien mukaista ollut ottaa yhteyttä kantajaan tutkinnan tiimoilta antaakseen tälle oikeuden ottaa yhteyttä sen työntekijöihin ja antaakseen tälle tietoja ICI Acrylicsiin liittyvistä asiakirjoista, jotta tämä olisi voinut valmistella puolustuksensa. Komissio ei nimittäin pelkästään todennut, ettei se ”ottanut kantaa” tähän kysymykseen, vaan se jatkoi kirjettään esittämällä ne olosuhteet, joissa Lucite voi vaatia sakon määrän alentamista, korostaen kuitenkin, että sakkoimmunitettiin myöntää vain yhdelle yksittäiselle yritykselle. Tältä pohjalta Lucite on voinut myös olettaa, että kantaja ei tuossa vaiheessa tiennyt tutkinnasta eikä ollut jättänyt sakkoimmunitettihakemusta.
- 239 Luciten myöhemmät kirjelmät (ks. edellä 230, 231 ja 233 kohta) vahvistavat selvästi, että se todellakin ymmärsi 8.5.2003 päivätysssä kirjeessä ilmaistun komission kannan tällä tavoin.
- 240 Näiden seikkojen perusteella ei kuitenkaan voida päätyä katsomaan, että kantajan mainitsemia periaatteita olisi loukattu.
- 241 Kantaja ei nimittäin riitautu komission 8.5.2003 päivätysssä kirjeessä esittämää arviointia, jonka mukaan sakkojen lievennys voitiin myöntää vain yhdelle yksittäiselle yritykselle ja ettei kahden yhtiön ollut siis mahdollista tehdä yhteistä hakemusta. Näin ollen on syytä todeta, että komissio on tuossa kirjeessä vain ilmoittanut Lucitelle yhteistyötiedonannon soveltamistavoista.
- 242 Luciten itsensä piti kyseisen tiedonannon sanamuodon perusteella aavistaa, että yhteydenotto kantajaan olisi mahdollisesti omiaan vaikuttamaan negatiivisesti sen mahdollisuuksiin saada sakon määrää alennetuksi. Tämä ilmenee lisäksi sen 7.4.2003 päiväisestä kirjeestä (ks. edellä 226 kohta), jossa se nimenomaan kysyy komission kantaa tähän asiaan. Yhteistyötiedonantoon kiinteästi liittyvä logiikka, jona on kaikkien yritysten rohkaiseminen toimimaan yhteistyössä komission kanssa ennen muita asianomaisia yrityksiä, huomioiden Luciten piti joka tapauksessa tutkintaan liittyvää omaa strategiaansa analysoiden lähteä olettamasta, jonka mukaan kantaja oli sen potentiaalinen kilpailija sakkoimmunitetista ”kilvoiteltaessa”.

- 243 Näin ollen ei voida väittää, että komissio olisi edellä mainituilla yhteydenpidoilla Luciteen ”sekaantunut kilvoitteluun [kantajan] vahingoksi”, kuten kantaja väittää (ks. edellä 221 kohta). Lucite voi nimittäin järkevästi ottaen tietää sille toimitetuista tiedoista.
- 244 Luciten päätöstä olla ottamatta yhteyttä kantajaan tutkinnan tiimoilta on pidettävä seurauksena siitä näkemyksestä, joka sillä itsellään oli omasta intressistään yhteistyötiedonantoon nähden. Edellä esitetystä ilmenee, että Luciten päätös olisi voinut olla toinen vain, jos komissio olisi nimenomaisesti antanut Lucitelle luvan ottaa yhteyttä kantajaan ja taannut sille samalla, ettei se vaikuttaisi sen mahdollisuuksiin yhteistyön alalla. Kantaja ei kuitenkaan väitä, että komissiolla oli velvollisuus antaa Lucitelle tällaisia vakuutuksia sen vetoamien hyvän hallinnon ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteiden tai muutoinkaan yhteistyötiedonannon perusteella.
- 245 Nyt esillä olevat olosuhteet eroavat näin ollen selvästi edellä 148 kohdassa mainitun asian Hoechst vastaan komissio, johon kantaja vetoaa, olosuhteista, sillä tuossa asiassa hyvän hallinnon ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteita oli loukattu lausumilla, joilla avoimesti syrjittiin asianomaista yritystä yhteistyötiedonantoa sovellettaessa (ks. vastaavasti edellä 148 kohdassa mainittu asia Hoechst v. komissio, tuomion 136 kohta). Kuten edellä esitetystä ilmenee, asiassa ei ole näytetty toteen, että näin olisi tapahtunut nyt esillä olevassa asiassa.
- 246 Näin ollen kantajan perustelut, joiden mukaan hyvän hallinnon ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteita on loukattu, on hylättävä.
- 247 Kantaja ei myöskään voi tehokkaasti vedota siihen, miten komissio menetteli yhteydenpidoissaan Luciten kanssa, riitauttaakseen sen, miten siihen sovellettiin yhteistyötiedonantoa riidanalaisessa päätöksessä.
- 248 On nimittäin syytä todeta yhtäältä, että yhteistyötiedonannon soveltaminen perustuu niiden todisteiden objektiivisen hyödyllisyyden arviointiin, jotka on ilmoitettu kilpailusääntöjen rikkomisen havaitsemiseksi ja toteennäyttämiseksi, ja toisaalta, että sillä pyritään rohkaisemaan kartellin jäseniä tekemään spontaanisti yhteistyötä komission kanssa. Komission ei voida katsoa olevan vastuussa kantajan yhteistyön rajoittuneisuudesta eikä sen viivästymisestä. Kuten asiakirja-aineistosta ilmenee, nämä seikat johtuivat sitä vastoin itse kantajasta ja mahdollisesti siitä objektiivisesta tosiasiallisesta tilanteesta, jossa se oli sen vuoksi, että ICI Acrylics oli luovutettu Lucitelle. Erityisesti on syytä muistuttaa kantajan myöntävän, että se olisi voinut tietää tutkinnasta 14.4.2003 lähtien (ks. edellä 212, 216 ja 217 kohta).
- 249 Ei myöskään ole näytetty toteen, että riidanalaisen päätöksen sisältö olisi tältä osin ollut toisenlainen, jos komissio olisi 8.5.2003 päivätyssä kirjeessään pelkästään ollut ottamatta kantaa Luciten hakemukseen. On syytä muistuttaa erityisesti, että kantaja ei kyseenalaista komission 8.5.2003 päivätyssä kirjeessä esittämää arviointia, jonka mukaan kantajan ja Luciten ei ollut tällä perusteella mahdollista tehdä yhteistä hakemusta.
- 250 Tästä seuraa, että kanneperusteen ensimmäinen osa, jolla pyritään tukemaan riidanalaisen päätöksen 2 artiklan kumoamista koskevaa vaatimusta, on näin ollen hylättävä.

Kanneperusteen toinen osa, jonka mukaan komissio on kieltäytynyt tunnustamasta, että kantajan yhteistyötiedonannon soveltamisalaan kuulumaton yhteistyö oli ollut hyödyllistä

- 251 Kantaja väittää toissijaisesti, että sillä on oikeus saada sakon määrää alennetuksi sen tutkinnan aikana tekemän, yhteistyötiedonannon soveltamisalaan kuulumattoman, vapaaehtoisen ja merkittävän yhteistyön perusteella. Kantaja katsoo tehneensä tehokasta ja hyödyllistä yhteistyötä antamalla tietoja, jotka olivat laajempia kuin ne tiedot, joita komissio oli asetuksen N:o 1/2003 18 artiklan nojalla pyytänyt, muun muassa riidanalaisessa päätöksessä mainituista, sen syyksi luettavista seikoista, jotka koskivat PMMA-levyjä.

- 252 Tästä on syytä muistuttaa, että komissio on suuntaviivojen 3 kohdan kuudennessa luetelmakohdassa esittänyt lieventävän olosuhteen, joka liittyy yrityksen todelliseen yhteistyöhön menettelyssä, joka koskee yhteistyötiedonannon soveltamisalaan kuulumattomia tapauksia.
- 253 Komissio on riidanalaisen päätöksen 392 perustelukappaleessa todennut edellä mainitun suuntaviivojen kohdan nojalla tutkineensa, oliko jonkin asianomaisen yrityksen yhteistyö mahdollistanut sen, että sen oli ollut helpompi todeta rikkomus. Riidanalaisen päätöksen 393 perustelukappaleessa se on todennut, että kun otettiin huomioon niiden yhteistyön laajuuden ja merkityksen vähäisyys sekä sen, että ne olivat myös kiistäneet tosiseikat kyseisen vähäisen yhteistyön ulkopuolella, olemassa ei ollut mitään muuta olosuhdetta, joka olisi aiheuttanut sakkojen määrän alentamisen yhteistyötiedonannon soveltamisalan ulkopuolella, mikä salaisten yhteistoimintajärjestelyjen osalta voi joka tapauksessa olla vain hyvin hyvin poikkeuksellista.
- 254 Komissio lainasi viimeksi mainitun seikan osalta [EY] 81 artiklan 1 kohdan soveltamismenettelystä (Asia COMP/C.38.281/B.2 – Raakatupakka – Italia) 20.10.2005 tekemäänsä päätöstä K(2005) 4012 lopullinen, jossa se peruutti eräälle yritykselle myönnetyn ehdollisen sakkoimmunitetin siitä syystä, että yritys oli myöhemmin jättänyt noudattamatta yhteistyötiedonantoon perustuvan yhteistyövelvollisuutensa. Tästä huolimatta komissio alensi kyseisen yrityksen sakon määrää suuntaviivoissa tarkoitettujen lieventävien olosuhteiden vuoksi ottaakseen huomioon merkittävän myötävaikutuksen, joka sillä oli ollut tutkintaan.
- 255 Komissio on myös riidanalaisen päätöksen 419 perustelukappaleessa todennut erityisesti kantajasta, ettei se täyttänyt edellytyksiä voidakseen hakea sakon määrän alentamista yhteistyötiedonannon soveltamisalaan kuulumattoman yhteistyön perusteella.
- 256 Kantaja väittää ensiksi, että komission arviointi on virheellinen, koska tämän mukaan sakon määrän alentaminen yhteistyötiedonannon soveltamisalaan kuulumattoman yhteistyön perusteella on mahdollista vain ”poikkeuksellisissa olosuhteissa” (riidanalaisen päätöksen 393 perustelukappale).
- 257 Tämä perustelu on hylättävä.
- 258 Suuntaviivojen 3 kohdan kuudennesta luetelmakappaleesta ei voi seurata, että yhteistyötiedonanto menettäisi tehokkaan vaikutuksensa. Kyseisestä tiedonannosta ilmenee selvästi, että siinä määritellään ne rajat, joissa yrityksille, jotka ovat tai ovat olleet osallisina unioniin vaikuttavissa salaisissa yhteistoimintajärjestelyissä, voidaan palkita se yhteistyö, jota ne ovat tehneet komission tutkinnan aikana. Tästä seuraa, että yritykset voivat lähtökohtaisesti saada sakon määrää alennetuksi vain silloin, kun ne täyttävät kyseisessä tiedonannossa asetetut edellytykset.
- 259 Lisäksi on syytä korostaa, että kantaja on hyvinkin jättänyt yhteistyötiedonantoon perustuvan hakemuksen ja että sen yhteistyö kuului sen soveltamisalaan, mutta sitä on pidetty riittämättömänä oikeuttamaan sakon lieventämistä. Nyt esillä oleva asia eroaa siis selvästi asiasta T-224/00, Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midland Ingredients vastaan komissio (tuomio 9.7.2003, Kok., s. II-2597), johon kantaja viittaa. Tässä viimeksi mainitussa asiassa asianomainen yritys nimittäin toimitti komissiolle tietoja toimenpiteistä, joista sen joka tapauksessa ei olisi täytynyt maksaa sakkoa ja jotka siis, kuten tuossa tuomiossa todetaan, eivät kuuluneet yhteistyötiedonannon soveltamisalaan. Näissä olosuhteissa kyseisessä tuomiossa katsottiin, että kyseinen yritys ansaitsi tästä huolimatta sen, että sen sakon määrää alennettiin suuntaviivojen 3 kohdan kuudennen luetelmakappaleen nojalla, kun otettiin huomioon muun muassa se, että sen yhteistyö oli mahdollistanut sen, että komissio saattoi osoittaa rikkomisen kestäneen pidempään (edellä mainittu asia Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midland Ingredients v. komissio, tuomion 294–298, 306 ja 311 kohta). Toisin kuin kantaja väittää, tuossa asiassa ei siis ole myönnetty, että jonkin yrityksen yhteistyö voidaan palkita, vaikkei se olekaan yhteistyötiedonannossa tarkoitettua huomattavaa lisäarvoa koskevan perusteen mukainen.
- 260 Lisäksi kantajan perustelu, jonka mukaan sakon määrän alentaminen on perusteltua jo pelkästään siksi, että yritys ilmoittaa tietoja, jotka ovat laajempia kuin ne tiedot, joita komissio voi asetuksen N:o 1/2003 18 artiklan nojalla vaatia, kuten sitä vastaan puhuvista seikoista, on syytä hylätä.

- 261 On tosin katsottu, että sakon määrää ei näin ollen voida alentaa yrityksen tutkinnassa tekemän yhteistyön perusteella silloin, kun kyseinen yhteistyö ei ole mennyt pidemmälle kuin se, mitä yritykselle asetuksen N:o 1/2003 18 artiklan nojalla kuuluvista velvollisuuksista on seurannut (ks. vastaavasti asia T-12/89, Solvay v. komissio, tuomio 10.3.1992, Kok., s. II-907, 341 ja 342 kohta ja edellä 61 kohdassa mainittu asia Groupe Danone v. komissio, tuomion 451 kohta). Päinvastainen toteamus ei kuitenkaan välttämättä ole totta. Jopa asianomaista vastaan puhuvien seikkojen hyödyllisyys komissiolle voi olla rajallista muun muassa suhteessa muiden yritysten aikaisempaan myötävaikutukseen. Tiedon hyödyllisyys on ratkaiseva seikka arvioitaessa hakemusta, joka koskee sakon määrän alentamista komission kanssa tehdyn yhteistyön perusteella (ks. edellä 181–183 kohdassa mainittu oikeuskäytäntö).
- 262 Tästä seuraa, että komissio on aivan oikein katsonut, että suuntaviivojen 3 kohdan kuudennen luettelamakappaleen soveltamisen piti olla poikkeuksellista.
- 263 Toiseksi kantaja väittää, että joka tapauksessa ”poikkeuksellisia olosuhteita” koskeva peruste täyttyi käsiteltävässä asiassa. Se täsmentää, että se oli huomattavasti ponnistellut esittääkseen ajankohtaisia asiakirjoja, joita myöhemmin lainattiin riidanalaisessa päätöksessä ja että se oli menetellyt näin, vaikka se oli myynyt ICI Acrylicsin viisi vuotta ennen tutkinnan aloittamista, vaikka se ei ollut tuntenut kyseisiä tosiseikkoja lainkaan ja vaikka se oli pidetty sivussa tutkinnasta sen viime vaiheeseen saakka ja vaikka se oli ”ilman perusteltua syytä” asetettu huonompaan asemaan yhteistyömenettelyssä.
- 264 Tästä on riittävää todeta, että – kuten edeltä ilmenee – kantaja ei ole osoittanut vääräksi komission arviointia, jonka mukaan sen tälle toimittamien 168 asiakirjan kokonaismäärästä tietyt olivat hyödyllisiä vain esimerkiksi kartellin toimeenpanon tiettyjä näkökohtia koskevien yleisten tietojen vuoksi, mutta yksikään niistä ei mahdollistanut sitä, että komissio olisi sen hallussa jo olevat tiedot huomioon ottaen voinut todeta tosiseikkoja (riidanalaisen päätöksen 419 perustelukappale).
- 265 Vastattaessa kysymykseen, ovatko olosuhteet nyt esillä olevassa asiassa sillä tavoin ”poikkeukselliset”, että ne oikeuttavat sakon määrän alentamisen yhteistyötiedonannon soveltamisalaan kuulumattoman yhteistyön perusteella, ei voida jättää ottamatta huomioon tutkintaa varten toimitettujen tietojen laadukkuutta ja objektiivista hyödyllisyyttä (ks. vastaavasti edellä 181–183 kohdassa mainittu oikeuskäytäntö).
- 266 Edellä olevasta ilmenee, että kantajan toimittamien tietojen hyödyllisyys oli hyvin rajallinen, koska ne eivät ole mahdollistaneet muun muassa sitä, että komissio olisi voinut todeta rikkomisen olemassaolon, laajuuden tai keston (ks. vastaavasti ja analogisesti edellä 259 kohdassa mainittu asia Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midland Ingredients v. komissio, tuomion 302 ja 311 kohta).
- 267 Kantajan vetoamilla seikoilla, jotka on esitetty edellä 263 kohdassa, ei voida näin ollen perustella sakon määrän alentamista sen komission kanssa tekemän yhteistyön perusteella. Lisäksi on syytä muistuttaa, että kantaja on väärässä väittäessään, että kantajan yhteistyötiedonantoon perustuvan hakemuksen jättämisen viivästyminen olisi johtunut komission menettelystä (ks. edellä 212, 216 ja 217 kohta).
- 268 Lopuksi on syytä tutkia kantajan perustelu, jonka mukaan komissio on loukannut yhdenvertaisen kohtelun periaatetta kieltäytyessään ottamasta sen yhteistyötä huomioon, sillä se oli kohdellut kantajaa samalla tavoin kuin niitä kartellin osallistujia, jotka eivät olleet tehneet yhteistyötä, vaikka nämä eivät olleet samanlaisissa tilanteissa.
- 269 Tästä on syytä muistuttaa, että komissio ei yritysten sen kanssa harjoittamaa yhteistyötä arvioidessaan saa jättää huomiotta yhdenvertaisuusperiaatetta (ks. edellä 259 kohdassa mainittu asia Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midland Ingredients v. komissio, tuomion 308 oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 270 Tämä periaate edellyttää, että toisiinsa rinnastettavia tilanteita ei kohdella eri tavoin eikä erilaisia tilanteita kohdella samalla tavoin, ellei tällaista eroa voida objektiivisesti perustella (ks. asia C-227/04 P, Lindorfer v. neuvosto, tuomio 11.9.2007, Kok., s. I-6767, 63 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 271 Kantaja ei ole näyttänyt toteen, että kyseistä periaatetta olisi loukattu käsiteltävässä asiassa.
- 272 Kantaja ei yhtäältä ole kiistänyt komission toteamusta, jonka mukaan tämä oli kohdellut kantajaa samalla tavoin kuin kaikkia muita yhteistyötiedonantoon perustuvan hakemuksen tehneitä, kartelliin osallistuneita yrityksiä arvioidessaan niiden kunkin toimittamia todisteita.
- 273 Toisaalta kantaja ei ole näyttänyt toteen, että se oli ollut erilaisessa tilanteessa kuin Barlo, joka oli ollut ainoa riidanalaisen päätöksen adressaatti, joka oli jättänyt tällaisen hakemuksen tekemättä ja joka kantajan tavoin ei ollut saanut sakkoa lievennetyksi komission kanssa tehdyn yhteistyön perusteella. Asiakirja-aineistosta ilmenee päinvastoin, ettei kantaja – kuten ei Barlokaan – ollut toimittanut tietoja, joiden hyödyllisyys olisi oikeuttanut sakon lieventämiseen. On siis todettava, että sen tilanne oli rinnastettavissa Barlon tilanteeseen, kun otetaan huomioon sen tässä kanneperusteessa vaatiman sakon lievennyksen tavoite, ja että sitä on tällä perusteella kohdeltu samalla tavoin.
- 274 Lisäksi ja varmuuden vuoksi on todettava asiasta T-208/06, Quinn Barlo ym. vastaan komissio (Kok., s. II-7953, 274 kohta), ilmenevän, että myös Barlo oli ollut tietyiltä osin yhteistyössä komission kanssa mutta kyseinen yhteistyö ei ollut oikeuttanut sakon lieventämiseen.
- 275 Tästä seuraa, että kanneperusteen toinen osa, jolla pyritään tukemaan riidanalaisen päätöksen 2 artiklan kumoamista koskevaa vaatimusta, on hylättävä.
- 276 Edellä esitetyistä syistä kantajan viidennen kanneperusteen yhteydessä esittämillä seikoilla ei myöskään voida perustella sitä, että unionin yleinen tuomioistuin alentaisi sen sakon määrää täyden harkintavaltansa nojalla.
- 277 Viides kanneperuste on edellä esitetyn nojalla näin ollen hylättävä kokonaisuudessaan.

Istunnossa unionin yleisen tuomioistuimen täyden harkintavallan suhteen esitetty kuudes kanneperuste, jonka mukaan menettely on kestänyt liian pitkään

- 278 Kantaja väittää, että hallinnollinen menettely ja oikeudenkäyntimenettely ovat kokonaisuutena ottaen kestäneet pidempään kuin on kohtuullista, joten Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 6 artiklan 1 kappaleessa määrättyjä perusoikeuksia on loukattu. Se toteaa nimittäin, että ensimmäinen sitä tässä asiassa koskenut toimenpide toteutettiin 29.7.2004 ja että istuntopäivänä 8.11.2011 se odotti edelleen unionin yleisen tuomioistuimen tuomiota.
- 279 Kantaja arvostelee lisäksi erityisesti sitä, että kirjallisen menettelyn päättymisen ja suullisen käsittelyn aloittamispäätöksen välinen oikeudenkäynti unionin yleisessä tuomioistuimessa oli kestänyt liian pitkään. Se toteaa, ettei sen tiedossa ole seikkoja, joilla kyseistä pitkittymistä voitaisiin perustella.
- 280 Näin ollen kantaja väittää edellä 53 kohdassa mainitussa asiassa Baustahlgewebe vastaan komissio annettuun tuomioon sekä julkisasiamies Kokottin asiassa C-109/10 P, Solvay vastaan komissio, tuomio 25.10.2011 (Kok., s. I-10329), ja asiassa C-110/10 P, Solvay vastaan komissio, tuomio 25.10.2011 (Kok., s. I-10439), antamaan ratkaisuehdotukseen vedoten, että menettelyn liiallisen keston pitäisi johtaa sille riidanalaisessa päätöksessä määrätyn sakon määrän alentamiseen.
- 281 Komissio väittää, että olemassa on olosuhteita, joilla menettelyn kesto voidaan perustella. Se korostaa joka tapauksessa sitä, ettei nyt käsiteltävää kanneperustetta voida kohdistaa riidanalaiseen päätökseen ja ettei hallinnollisen menettelyn voida katsoa kestäneen liian pitkään. Se väittää lisäksi kantajan perustelujen olevan epäselviä.

- 282 Tästä on syytä muistuttaa, että ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 6 artiklan 1 kappaleessa määrätään, että jokaisella on oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin laillisesti perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa silloin, kun päätetään hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan tai häntä vastaan nostetusta rikossyyttestä.
- 283 Kyseistä oikeutta sovelletaan unionin oikeuden yleisenä periaatteena oikeudenkäyntiin, jonka kohteena on komission päätös. Se on lisäksi vahvistettu Nizzassa 7.12.2000 julistetun Euroopan unionin perusoikeuskirjan (EYVL C 364, s. 1) 47 artiklassa, joka liittyy tehokasta oikeussuojaa koskevaan periaatteeseen (ks. asia C-385/07 P, *Der Grüne Punkt - Duales System Deutschland v. komissio*, tuomio 16.7.2009, Kok., s. I-6155, 178 ja 179 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 284 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kohtuullisen käsittelyajan periaatetta sovelletaan myös komissiossa käytävissä, kilpailupolitiikkaa koskevissa hallinnollisissa menettelyissä (ks. asia C-105/04 P, *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied v. komissio*, tuomio 21.9.2006, Kok., s. I-8725, 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Se on vahvistettu sellaisenaan Euroopan unionin perusoikeuskirjan 41 artiklan 1 kohdassa, jonka mukaan jokaisella on oikeus siihen, että unionin toimielimet ja laitokset käsittelevät hänen asiansa puolueettomasti, oikeudenmukaisesti ja kohtuullisessa ajassa.
- 285 Euroopan unionin perusoikeuskirjan 41 artiklan 1 kohdassa ja 47 artiklan toisessa kohdassa ilmaistaan näin kahdella eri tavalla yksi ja sama menettelyoikeudellinen periaate eli periaate, jonka perusteella oikeussubjektien on voitava odottaa saavansa asiansa ratkaistuksi kohtuullisessa ajassa.
- 286 Kantaja tosin vetoaa kyseisen periaatteen loukkaamiseen, mutta se ei väitä, että menettelyn kesto olisi jollain tavoin vaikuttanut riidanalaisen päätöksen sisältöön tai että se voisi vaikuttaa tässä asiassa annettavaan ratkaisuun. Se ei etenkään väitä, että mainittu kesto olisi jollain tavoin vaikuttanut sen puolustautumismahdollisuuksiin hallinnollisen menettelyn taikka oikeudenkäynnin aikana. Se ei myöskään vaadi, että riidanalainen päätös kumottaisiin väitetyt loukkaamisen perusteella.
- 287 Sitä vastoin kantaja vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin ottaa täyden harkintavaltansa nojalla huomioon sen, että menettely on kestänyt liian pitkään, ja että se tällä perusteella alentaa sakon määrää, kuten unionin tuomioistuin teki edellä 53 kohdassa mainitussa asiassa *Baustahlgewebe* vastaan komissio.
- 288 On syytä muistuttaa, että edellä 53 kohdassa mainitussa asiassa *Baustahlgewebe* vastaan komissio, jossa annettuun tuomioon kantaja vetoaa, oli kyseessä valitus, joka kohdistui ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen sellaiseen tuomioon, jossa tämä oli täyden harkintavaltansa nojalla määrännyt kantajalle sakon kilpailusääntöjen rikkomisesta, ja tällaista täyttä harkintavaltaa unionin tuomioistuinkin voi käyttää, kun se kumoaa unionin yleisen tuomioistuimen tällaisen tuomion ja ratkaisee muutoksenhaun (yhdistetyt asiat C-120/06 P ja C-121/06 P, *FIAMM ym. v. neuvosto* ja komissio, tuomio 9.9.2008, Kok., s. I-6513, 206 kohta).
- 289 Edellä 53 kohdassa mainitussa asiassa *Baustahlgewebe* vastaan komissio annetun tuomion 33 kohdassa muistutettiin tässä suhteessa, että valittajalla on oikeus saada asiansa käsiteltyä oikeudenmukaisessa oikeudenkäynnissä kohtuullisessa ajassa ja muun muassa oikeus siihen, että tuomioistuin ratkaisee, ovatko komission päätelmät valittajan syyllistymisestä kilpailusääntöjen rikkomiseen ja valittajalle tämän vuoksi määrättyt sakot perusteltuja (edellä 288 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat *FIAMM ym. v. komissio*, tuomion 207 kohta).
- 290 Todettuaan, että oikeudenkäynti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa oli kyseisessä asiassa kestänyt kohtuuttoman kauan, yhteisöjen tuomioistuin katsoi prosessiekonomisista syistä ja tämän oikeudenkäyntivirheen korjaamiseksi välittömästi ja tehokkaasti, että vaadittu kohtuullinen hyvitys voitiin kyseisessä asiassa myöntää kumoamalla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio ja

muuttamalla sitä pelkästään sakon määrän vahvistamisen osalta (edellä 53 kohdassa mainittu asia Baustahlgewebe v. komissio, tuomion 47, 48 ja 141 kohta ja edellä 288 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat FIAMM ym. v. neuvosto ja komissio, tuomion 208 kohta).

- 291 On todettava, että kyseistä ratkaisua voidaan analogisesti soveltaa nyt esillä olevassa asiassa.
- 292 On nimittäin muistutettava, että unionin yleisellä tuomioistuimella on tässä asiassa asetuksen N:o 1/2003 31 artiklan ja SEUT 261 artiklan nojalla täysi harkintavalta ja että kantaja on saattanut sen ratkaistavaksi tämän suuntaisia vaatimuksia.
- 293 Kuten jo on katsottu, unionin tuomioistuimella on kyseisen täyden harkintavallan nojalla valta muuttaa riidanalaista toimea, jopa silloin, kun sitä ei kumota, ja ottaa huomioon kaikki tosiseikat muuttaakseen esimerkiksi sakon määrää (edellä 97 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, tuomion 692 kohta; edellä 112 kohdassa mainittu asia Prym ja Prym Consumer v. komissio, tuomion 86 kohta ja edellä 54 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat JFE Engineering ym. v. komissio, tuomion 577 kohta).
- 294 Oletettaessa, että kohtuullisen käsittelyajan periaatetta olisi todettava loukatun nyt esillä olevassa asiassa myös sen vuoksi, että oikeudenkäynti unionin yleisessä tuomioistuimessa on mahdollisesti kestänyt pitkään, viimeksi mainittu voisi riidanalaista päätöstä muuttamalla velvoittaa kantajan maksamaan määrän, josta tarvittaessa voitaisiin vähentää kohtuullinen hyvitys menettelyn liiallisen keston vuoksi (ks. vastaavasti ja analogisesti edellä 288 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat FIAMM ym. v. neuvosto ja komissio, tuomion 210 kohta).
- 295 Tällainen täyden harkintavallan käyttäminen olisi välttämätöntä muun muassa prosessiekonomisista syistä ja sen takaamiseksi, että kohtuullisen käsittelyajan periaatteen loukkaaminen korjataan välittömästi ja tehokkaasti (ks. vastaavasti ja analogisesti edellä 53 kohdassa mainittu asia Baustahlgewebe v. komissio, tuomion 48 kohta).
- 296 Tästä seuraa, että unionin yleinen tuomioistuin on nyt esillä olevassa asiassa toimivaltainen ratkaisemaan kantajan nimenomaisen vaatimuksen, joka koskee sakon määrän alentamista menettelyn liiallisen keston vuoksi myös siltä osin kuin se koskee oikeudenkäynnin kestoa ensin mainitussa tuomioistuimessa (ks. myös vastaavasti edellä 280 kohdassa mainitut, julkisasiamies Kokottin asiassa C-109/10 P antama ratkaisuehdotus, 243 ja 275 kohta ja asiassa C-110/10 P antama ratkaisuehdotus, 86 ja 118 kohta).
- 297 Lisäksi on syytä korostaa sitä, että tämän kanneperusteen kohteena on kantajaa koskevan menettelyn kokonaiskesto eli hallinnollisen menettelyn ja oikeudenkäynnin yhteenlaskettu kesto. Vaikka tämä kanneperuste onkin esitetty vasta istunnossa, sitä ei näin ollen voida jättää tutkittavaksi ottamatta liian myöhään esitettynä myöskään siltä osin kuin se koskee hallinnollisen menettelyn kestoa. Menettelyn kokonaiskesto on nimittäin sellainen uusi tosiseikka, joka työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan mukaan mahdollistaa kyseisen kanneperusteen esittämisen käsittelyn aikana.
- 298 Tästä on syytä muistuttaa, että kantajan arvosteleman menettelyn keston alkupäivämääränä on 29.7.2004, jolloin kantajalle osoitettiin ensimmäinen tutkintatoimenpide komission toimittamassa tutkinnassa, ja päättymispäivämääränä 8.11.2011, jolloin käsiteltävässä asiassa pidettiin istunto. Menettely kesti siis noin seitsemän vuotta ja neljä kuukautta.
- 299 Kyseisen keston kohtuullisuutta on arvioitava kunkin asian olosuhteiden perusteella niin, että huomioon otetaan erityisesti oikeusriidan merkitys asianosaiselle, asian monimutkaisuus sekä se, miten asianomainen ja toimivaltaiset viranomaiset ovat toimineet (edellä 53 kohdassa mainittu asia Baustahlgewebe v. komissio, tuomion 29 kohta ja edellä 288 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat FIAMM ym. v. neuvosto ja komissio, tuomion 212 kohta).
- 300 On syytä todeta, että kantajan arvostelema kokonaiskesto jakautuu kahteen toisistaan selvästi eroavaan vaiheeseen eli komissiossa käytyyn hallinnolliseen menettelyyn ja oikeudenkäyntiin unionin yleisessä tuomioistuimessa.

- 301 Hallinnollisesta menettelystä on ensinnäkin todettava, että kantaja ei ole selittänyt, miten sen sellaisenaan voitaisiin katsoa kestäneen liian pitkään.
- 302 Joka tapauksessa sen ei voida kantajan osalta esillä olevissa olosuhteissa katsoa kestäneen (noin vuosi ja kymmenen kuukautta eli 29.7.2004 ja 31.5.2006, jolloin riidanalainen päätös tehtiin, välinen aika) nyt liian pitkään. Tästä on riittävää todeta, että kyse oli tutkinnasta, joka käsitti suuren määrän yrityksiä ja jossa oli tarpeen tutkia suuri määrä seikkoihin liittyviä ja oikeudellisia kysymyksiä. Riidanalaisen päätöksen 79–93 perustelukappaleessa esitetystä komission menettelyn kuvauksesta ei voida todeta, että turhia toimettomuusjaksoja olisi ollut.
- 303 Toiseksi on syytä tutkia oikeudenkäynnin kestoa asian kannalta merkityksellisten seikkojen valossa (ks. edellä 299 kohta).
- 304 On todettava, ettei kantaja ole esittänyt perusteluja sen suhteen, mitä merkitystä tällä asialla on sille.
- 305 Joka tapauksessa on muistutettava, ettei kantaja tässä asiassa vaadi riidanalaisen päätöksen 1 artiklan kumoamista siltä osin kuin sen siinä katsotaan olevan vastuussa EY 81 artiklan rikkomisesta. Kantaja ei näin ole vaatinut, että asiassa lausuttaisiin komission sitä vastaan esittämien syytösten perusteltavuudesta, joten asiassa ei ole kyse siitä, onko kilpailusääntöjä rikottu vai ei (ks. vastaavasti ja analogisesti edellä 53 kohdassa mainittu asia Baustahlgewebe vastaan komissio, tuomion 30 ja 33 kohta ja edellä 283 kohdassa mainittu asia Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland v. komissio, tuomion 186 kohta).
- 306 Näin ainoa merkitys, joka nyt esillä olevalla asialla voisi olla kantajalle, liittyy sille riidanalaisessa päätöksessä määrättyyn sakkoon. On syytä korostaa, ettei kantaja ole esittänyt perusteluja, joiden nojalla kyseistä merkitystä sille voitaisiin arvioida.
- 307 Vaikka lisäksi kantaja vaatimuksissaan vaatii riidanalaisen päätöksen 2 artiklan c alakohdan kumoamista (ks. edellä 36 kohta), on todettava, että kanteen tueksi esitetyt perusteet, vaikka ne kaikki katsottaisiin perustelluiksi, eivät olisi voineet aiheuttaa sitä, että sakko yksinkertaisesti poistetaan, vaan ainoastaan sen määrän alentamisen.
- 308 Ei siis ole näytetty toteen, että nyt esillä olevalla asialla on suuri merkitys kantajalle.
- 309 Kantaja ei ole menettelyllään merkittävästi myötävaikuttanut oikeudenkäynnin kestoon.
- 310 Toimivaltaisten viranomaisten menettelystä ja asian monimutkaisuudesta on syytä todeta, että kirjallisen menettelyn päättymisen (11.4.2007) ja suullisen käsittelyn aloittamisen (15.9.2011) välillä on kulunut huomattavan pitkä aika (noin 4 vuotta ja 5 kuukautta), mitä kantaja arvostelee.
- 311 Kuluneen ajan pituus selittyy tästä huolimatta asian olosuhteilla ja monimutkaisuudella.
- 312 On syytä muistuttaa, että komissio on riidanalaisessa päätöksessä todennut, että neljätoista yhtiötä, jotka muodostivat viisi kilpailuoikeudessa tarkoitettua yritystä, oli rikkonut EY 81 artiklaa kilpailunvastaisten sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen muodostamalla kokonaisuudella metakrylaattialalla (ks. edellä 1–4 kohta). Kantajan kanne on yksi riidanalaisesta päätöksestä nostetuista viidestä kanteesta, jotka on nostettu kahdella eri oikeudenkäyntikielellä.
- 313 Nämä kanteet ovat herättäneet suuren määrän tosiseikkoihin liittyviä ja oikeudellisia kysymyksiä, jotka unionin yleisen tuomioistuimen on ollut tarpeen tutkia perinpohjaisesti ja jotka ovat aiheuttaneet, että kussakin asiassa on toteutettu prosessinjohtotoimenpiteitä ja yhdessä niistä suullinen käsittely on aloitettu uudelleen.
- 314 Lisäksi koska näiden kanteiden kohteet ovat liittyneet toisiinsa, ne on ollut tarpeen tutkia osin yhtä aikaa. Kukin näistä kanteista – kahta toisiinsa läheisesti liittyvää kannetta lukuun ottamatta (asiat T-206/06 ja T-217/06) – herätti toisistaan eroavia tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevia kysymyksiä, joten

synergiavaikutukset ovat olleet vähäisiä. Unionin yleinen tuomioistuin on siis antanut viisi tuomiota, ja tämä tuomio on tämän ryhmän viimeinen, muiden ollessa asiassa T-206/06, Total ja Elf Aquitaine vastaan komissio, 7.6.2011 annettu tuomio (ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa), edellä 171 kohdassa mainitussa asiassa Arkema France ym. vastaan komissio annettu tuomio, asiassa T-216/06, Lucite International ja Lucite International UK vastaan komissio, 15.9.2011 annettu tuomio (ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa) ja asiassa T-208/06, Quinn Barlo ym. vastaan komissio 30.11.2011 annettu tuomio (Kok., s. II-7953).

- 315 Lisäksi on syytä todeta, että asian perinpohjainen tutkiminen on mahdollistanut sen, että nyt annettava tuomio voidaan antaa suhteellisen pian suullisen käsittelyn päättymisen (15.12.2011) jälkeen, unionin yleiseen tuomioistuimeen työjärjestyksen perusteella sovellettavista kieliä koskevista pakottavista järjestelyistä huolimatta.
- 316 Näin oikeudenkäynti on kestänyt viisi vuotta ja yhdeksän kuukautta.
- 317 Koska kantaja ei ole esittänyt perusteluja siitä merkityksestä, joka tällä asialla sille on, ja kun otetaan huomioon edellä 305–308 kohdassa esitetyt seikat, joista ilmenee, ettei asiaa sen luonteen tai sen merkityksen, joka sillä on kantajalle, vuoksi ollut tarpeen käsitellä erityisen nopeasti, käsittely ei nyt esillä olevan asian olosuhteissa ole kestänyt niin pitkään, että sakon määrän alentamista koskeva vaatimus olisi perusteltu.
- 318 Kyseistä toteamusta sovelletaan a fortiori, kun kyse on tämän kanneperusteen kohteena olevien hallinnollisen menettelyn ja oikeudenkäynnin kokonaiskestosta (ks. edellä 297 ja 298 kohta), jota ei kokonaisuutena ottaen voida pitää kohtuuttoman pitkänä, kun edellä tutkitut olosuhteet otetaan huomioon.
- 319 Käsiteltävä kanneperuste, kuten myös koko kanne, on näin ollen hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

- 320 Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian, se on veloitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut komission vaatimuksen mukaisesti.

Näillä perusteilla

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) Kanne hylätään.**
- 2) Imperial Chemical Industries Ltd veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

Czúcz

Labucka

Gratsias

Julistettiin Luxemburgissa 5 päivänä kesäkuuta 2012.

Allekirjoitukset

Sisällys

Asian tausta	1
Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset	4
Oikeudellinen arviointi	5
Ensimmäinen kanneperuste, jonka mukaan asiassa ei ole riittävästi näytetty toteen, että kantaja osallistui rikkomiseen PMMA-muovauskompaundien osalta	5
Toinen kanneperuste, jonka mukaan riidanalaista päätöstä ei ole perusteltu ”sakon perusmäärän” osalta ..	13
Kolmas kanneperuste, jonka mukaan komissio ei ole noudattanut velvollisuuttaan jakaa ”perusmäärä” kantajan ja Luciten välillä	14
Neljäs kanneperuste, jonka mukaan sakon laskentapohjan korottaminen varoittavan vaikutuksen vuoksi oli epäasianmukaista	18
Kanneperusteen ensimmäinen osa, jonka mukaan komissio ei ottanut huomioon kantajan todellista taloudellista kapasiteettia	18
Kanneperusteen toinen osa, jonka mukaan suhteellisuusperiaatetta ja yhdenvertaisen kohtelun periaatetta on loukattu	21
Viides kanneperuste, jonka mukaan kieltäytyminen alentamasta komission kanssa tehdyn yhteistyön perusteella sakon määrää ei ole perusteltua	23
Kanneperusteen ensimmäinen osa, joka koskee kieltäytymistä myöntämästä lievennystä sakkoon yhteistyötiedonannon perusteella	23
– Yhteistyötiedonantoon perustuvassa hakemuksessa olleiden tietojen lisäarvon virheellinen arviointi ..	23
– Komission vastuu siitä, että kantaja toimitti tietonsa myöhemmin kuin muut asianomaiset yritykset	26
Kanneperusteen toinen osa, jonka mukaan komissio on kieltäytynyt tunnustamasta, että kantajan yhteistyötiedonannon soveltamisalaan kuulumaton yhteistyö oli ollut hyödyllistä	31
Istunnossa unionin yleisen tuomioistuimen täyden harkintavallan suhteen esitetty kuudes kanneperuste, jonka mukaan menettely on kestänyt liian pitkään	34
Oikeudenkäyntikulut	38